

Dibuku ya YOBI NKOTOLO

Dibuku ya Yobi ke na kuzonzila beto na muntu mosi ya kusungama, ata ti mambu mingi vwan-daka kumina yandi, yandi vwandaka tatamana na kukwikila na Nzambi. Satana kwizaka talana na kati ya lukutakanu ya bana ya Nzambi, yandi fundaka Yobi ti yandi vwandaka sadila Nzambi samu na ndandu. Yandi tubaka ti Yobi ke na kulanda Nzambi samu ti Nzambi me sakumuna yandi. Na yina, Nzambi pesaka nzila na Satana na kutalisa Yobi mpasi, mpe Yobi wombisaka nyonso yina yandi vwandaka na yawu: Bana, bibulu mpe mvwilu ya yandi nyonso.

Yobi kuzwaka bimbevo ya mpusu ya nzutu. Kasi na kati ya bampasi nyonso yina, Yobi vwan-daka zaba ve samu na yinki yandi vwandaka tala mpasi. Yandi vwandaka zaba ve yinki vwan-daka salama na lukutakanu ya bana ya Nzambi. Bandiku tatu ya Yobi belamaka na sika ya yandi, bawu vwandaka pesa yandi malongi, ntangu bantu vwandaka banza ti bantu yina ke salaka mambu ya mbote ntangu nyonso, Nzambi ke sakumunaka bawu, mpe bayina ke salaka yimbi, Nzambi ke sembaka bawu. Samu na bandiku tatu ya Yobi, bampasi ya Yobi ke na kulakisa ti yandi me sala yimbi. Samu na Yobi dibanza ya mutindu yina kele ya kulunga ve. Kitumbu ya mutindu yina me lunga ve na kubwidila yandi, samu ti yandi me vwanda na luzingu ya kudedama na

mantwala ya Nzambi. Yandi ke na kubakula ve samu na yinki Nzambi ke na kupesa nzila, samu ti mambu ya mutindu yina kumina yandi. Yandi ke na kutatamana na kulomba na Nzambi na kunwanina yandi.

Kasi Nzambi ke na kupesa ve mvutu na mbala mosi samu na byuvu ya Yobi, yandi talanaka na mantwala ya Yobi. Na kati ya kinzonzi ya ngolo, Nzambi me lakisa na Yobi ti bantu kele ve na lenda ya kusala yina Nzambi ke salaka. Mpe bawu ke bakula ve samu na yinki Nzambi ke salaka dyambu yayi to yayi. Na ntadisi ya Nzambi yina yidikaka yandi, Yobi me ndima na kukuluka na kutuba ti kaka Nzambi kele nene mpe ti kaka ni yandi ke na ndwenga. Yandi me nyonga na yina yandi kwikilaka ve na Nzambi. Na nsukunu ya dibuku yayi, Nzambi me vutula Yobi mutindu yandi vwandaka ntete. Nzambi me vutula Yobi bambala zole bima yina yandi wombisaka. Bandiku ya Yobi salaka yimbi, Yobi bakulaka ve samu na yinki yandi talaka mpasi. Kasi yandi tulaka kaka kiminu ya yandi na Nzambi:

Munu, mu zaba mbote ti kikuudi ya munu kele moyo, mpe yandi ke telama muntu ya suka na ntoto, ntangu mpusu ya nzutu ya munu ke beba, munu, na nzutu ya munu, mu ke tala Nzambi.

Dibuku ya Yobi kele ya kuzunga na nkotolo (Yob 1-2) mpe na nsukunu ya mambu ya mpasi ve yina ba me sonika (Yob 42.7-17). Binzonzi ya Yobi na bandiku mpe Yobi na Nzambi yawu kele mutindu mikunga.

Dibuku yayi kele ya kukabuka mutindu yayi:

- Yobi me wombisa nyonso (Yob 1-2).
 - Yobi ke na kuyawula samu na bampasi ya yandi (Yob 3).
- Bandiku tatu ya Yobi me pesa malongi ya bawu:
- Kinzonzi ya ntete (Yob 4-14).
 - Kinzonzi ya zole (Yob 15-21).
 - Kinzonzi ya tatu (Yob 22-26).
 - Yobi me tuba mambu ya yandi ya nsuka (Yob 27-30).
 - Yobi me tuba ti yandi me sala ve yimbi (Yob 31).
 - Mambu ya Eliwu (Yob 32-37).
 - Nzambi me pesa Yobi mvutu (Yob 38.1-42.6).
 - Nzambi me sakumuna Yobi (Yob 42.7-17).

Mbala ya ntete ya kumeka Yobi

¹ Na yinsi yina ba ke bokilaka Wuse, ya vwandaka na bakala mosi, nkumbu ya yandi Yobi. Bakala yango vwandaka ya kusungama mpe ya kudedama. Yandi vwandaka zitisa Nzambi mpe vwandaka manga na kusala yimbi.

² Yandi vwandaka na bana nsambwadi ya babakala mpe bana tatu ya bakento.

³ Yandi vwandaka na mafunda nsambwadi (7 000) ya bankombo na mameme, mafunda tatu (3 000) ya basamo, funda mosi (1 000) ya bangombe, bankama tanu (500) ya bambuluku. Yandi vwandaka mpe na lutangu ya nene ya bisadi. Yandi vwandaka muntu ya nene kulutula bantu nyonso yina vwandaka zinga na Esete ya Palesetine.

⁴ Bana ya yandi ya babakala vwandaka na kifu ya kuvukanaka na yinzo ya mosi na mosi na bawu samu na kudyaka kintwadi. Mpe bawu vwandaka

na kifu ya kubokilaka bibusi ya bawu samu na kudya mpe kunwa na bawu.

⁵ Ntangu bilumbu ya mikembo ya bawu vwandaka manisa, Yobi vwandaka na kifu ya kubokilaka bawu samu na Kuvedisa bawu. Na suka-suka ya kilumbu yina vwandaka landa kilumbu ya mukembo, yandi vwandaka na kifu ya kupe-saka na Nzambi Munkayulu ya bibulu ya kuyoka, samu na mosi na mosi na bawu, samu ti yandi vwandaka tuba: «Mu zaba ve kana bana ya munu me sumuka mpe me vweza Nzambi na kati ya bantima ya bawu.» Ni mutindu yayi Yobi vwandaka sala konso ntangu.

⁶ Kilumbu mosi, bana ya Nzambi kwizaka na sika ya Yave mpe Mutantu mpe kwizaka na kati-kati ya bawu.

⁷ Yave yufulaka na Mutantu: «Wapi kisika nge me katuka?» Mutantu vutulaka na Yave: «Mu me katuka na kutambula na ntoto.»

⁸ Yave tubaka na Mutantu: «Mu banza ti nge me tala mbote Yobi kisyelo ya munu? Na ntoto nyonso, ata muntu kele mutindu yandi. Yandi kele muntu ya kusungama mpe ya kudedama yina ke zitisaka Nzambi mpe ke kimaka na kusala yimbi.»

⁹ Kasi Mutantu tubaka na Yave: «Nge ke na kubanza ti Yobi ke zitisaka Nzambi kaka ya mpamba?

¹⁰ Ni nge ve ke kebaka yandi, yinzo ya yandi mpe mvwilu nyonso ya yandi? Nge sakumunaka bisalu ya yandi nyonso. Bibulu ya yandi me fuluka na yinsi nyonso.

¹¹ Kasi mulemvo ya nge, meka ntete na kulam-

bula diboko ya nge na yandi. Katula nyonso yina yandi ke na yawu, ya tsyelika, yandi ke vweza nge!»

¹² Na yina, Yave tubaka na Mutantu: «Mu me yekula na maboko ya nge, bimvwama ya yandi nyonso. Kasi kumeka ata fyoti ve na kusimba yandi mosi.»

Na yina, Mutantu katukaka na ntadisi ya Yave.

¹³ Kilumbu mosi, bana ya Yobi vwandaka kudya mpe kunwa vinu na sika ya mpangi ya bawu ya kuluntu.

¹⁴ Ntumwa mosi kwizaka na sika ya Yobi mpe tubaka: «Bangombe vwandaka sala kisalu ya kubalula ntoto na bilanga mpe bambuluku ya nkento vwandaka pene-pene ya bangombe.

¹⁵ Ba-Sabeyene me kwiza botola yawu. Bawu me kufwa bisadi na bambele ya mvita mpe bawu me baka bibulu. Kaka ni munu me vuuka, mu me kima kwaku samu na kwiza zonzila nge yawu.»

¹⁶ Ntangu yandi vwandaka zonzila, ntumwa ya nkaka dyaka kwizaka tuba: «Tiya ya Nzambi me katuka na zulu, yawu me kwiza yoka mameme, bankombo na bisadi. Yawu me yoka yawu. Kaka ni munu me vuuka, mu me kima kwaku samu na kwiza zonzila nge yawu.»

¹⁷ Yandi manisaka ve na kuzonza, ntumwa ya nkaka dyaka kwizaka tuba: «Ba-Kaledé me kwiza na bankonga tatu, bawu me kwiza nswalu na zulu ya basamo. Bawu me kufwa bisadi ya nge na mbele ya mvita mpe bawu me baka basamo. Kaka ni munu me vuuka, mu me kima kwaku samu na kwiza zonzila nge yawu.»

¹⁸ Yandi manisaka ntete ve na kuzonza, ntumwa ya nkaka dyaka kwizaka tuba: «Bana ya nge ya babakala na ya bakento vwandaka kudya mpe kunwa na sika ya mpangi ya bawu ya kuluntu.

¹⁹ Na mpamukunu, kitembo ya ngolo me katuka na lweka ya yinsi ya kuyuma, yawu me kwiza bula na balweka nyonso yiya ya yinzo, yinzo me kubwa mpe bantwenya me kufwa. Kaka ni munu me vuuka, mu me kima kwaku samu na kwiza zonzila nge yawu.»

²⁰ Na yina, Yobi telamaka. Yandi pasulaka kiyunga ya yandi mpe yandi katulaka bansuki ya yintu. Yandi fukamaka mpe yandi kubwaka kizizi na ntoto.

²¹ Yandi tubaka mutindu yayi:
«Mu basikaka mpene na kivumu ya mama ya munu,
mu ke vutuka mpe mpene binkuti.
Yave me pesa,
Yave me baka.
Bika ti Nkumbu ya Yave kukemboswa.»

²² Na mambu nyonso yina lutaka, Yobi sumukaka ve. Yandi tubaka ve mambu ya yimbi na Nzambi.

2

Mbala ya zole ya kumeka Yobi

¹ Kilumbu mosi, bana ya Nzambi kwendaka na ntadisi ya Yave. Mutantu mpe kwendaka telama na kati-kati ya bawu, na ntadisi ya Yave.

² Yave yufulaka na Mutantu: «Nge me katuka wapi kisika?» Mutantu vutulaka na Yave: «Mu me katuka na kutambula na ntoto.»

³ Yave yufulaka yandi: «Nge me tala Yobi kisyelo ya munu? Ya kele ve na muntu mutindu yandi na ntoto. Yandi kele muntu ya kusungama mpe ya kudedama yina ke zitisaka Nzambi mpe ke kimaka kusala yimbi. Yandi ke na kutatamana na kusungama ya yandi kasi nge, nge ke na kusosa ti mu bebisa yandi kondwa dyambu.»

⁴ Kasi Mutantu vutulaka na Yave: «Mpusu ya nzutu ke kaka mpusu ya nzutu*. Nyonso yina kele na muntu, yandi lenda pesa yawu samu na kuvuukisa luzingu ya yandi.

⁵ Kasi mulemvo ya nge, lambula diboko ya nge mpe simba kwandi nzutu mpe mikwa ya yandi. Ya tsyelika, yandi ke vweza nge!»

⁶ Yave tubaka na Mutantu: «Mu me yekula yandi na maboko ya nge, kasi kusimba ve luzingu ya yandi.»

⁷ Na yina, Mutantu katukaka na ntadisi ya Yave. Yandi pesaka Yobi kimbevo ya yimbi ya mawumbu, kubanda na makulu tii na yintu.

⁸ Yobi kwendaka vwanda na zulu ya bombi. Yandi bakaka kimenga samu na kukwaka nzutu ya yandi.

⁹ Kento ya yandi zabisaka yandi: «Nge ke tata-mana kaka na kuvwanda ya kusungama? Vweza Nzambi mpe kufwa ya nge!»

¹⁰ Yobi zabisaka na kento ya yandi: «Nge ke na kuzonza mutindu kilawu. Beto ke kuzwaka lusakumunu yina ke katukaka na Nzambi. Samu na yinki beto lenda mpe ve kundima mpasi?» Na

* **2:4** *Mpusu ya nzutu ke kaka mpusu ya nzutu kana nabunu ba simba nzutu ya muntu, nyonso kele kaka mbote samu na yandi*

nyonso yina, Yobi sumukaka ve na bampova ya yandi.

Nkwizulu ya bandiku tatu ya Yobi

¹¹ Bandiku tatu ya Yobi kuwaka nsangu ya bampasi yina kuminaka yandi. Bawu katukaka konso muntu na yinsi ya yandi samu na kwiza tala yandi. Bankumbu ya bawu ni yayi: Elifaze muntu ya Temane, Biledade muntu ya Suwa mpe Sopale muntu ya Naama. Bawu kwizaka samu na kuyawula kintwadi na yandi mpe kukindisa yandi.

¹² Ntangu bawu tadikilaka yandi, bawu vwandaka zaba dyaka yandi ve mpe bawu bandaka na kudila mingi. Konso muntu na bawu pasulaka kiyunga ya yandi. Bawu vwandaka losa fundu-fundu ya ntoto na zulu ya bayintu ya bawu.

¹³ Bawu vwandaka ya kuvwanda na ntoto kintwadi na Yobi, bilumbu nsambwadi, mpimpa na ntangu. Ata muntu kuzwaka dyambu ya kutuba na Yobi, samu ti bawu talaka wapi mutindu mpasi ya yandi vwandaka nene.

3

Yobi me siinga kilumbu ya mbutukulu ya yandi

¹ Na manima ya mambu yina lutaka, Yobi bakaka kinzonzi, yandi siingaka kilumbu ya yandi ya mbutukulu.

² Yobi tubaka mutindu yayi:

³ Bika ti kilumbu yina mu butukaka kuzimbana. Bika ti mpimpa yina tubaka ti: mwana ya bakala me yilama na kati ya kivumu!

⁴ Bika ti kilumbu yina mu butukaka,

yawu kuvwanda kilumbu ya kitombe ya kulutila.
Nzambi kubambuka ve moyo na yawu,
nsemo kulezima ve na kilumbu yina.

⁵ Bika ti kitombe ya ngolo mpe kitombe ya lufwa,
yawu kufuka kilumbu yina.
Bika ti dituti ya ndombe kufuka yawu,
to ngonda kuvukana na ntangu.

⁶ Na yina me tadila mpimpa yina,
bika ti kitombe ya kulutila kufuka yawu.
Yawu kuvwanda ve na kati ya lutangu ya bilumbu
ya mvula,

bika ti yawu kukota ve na lutangu ya bangonda.

⁷ Ya tsyelika, bika ti na mpimpa yina ata mwana
kubutuka,
bika ti milolo ya nsayi kuwakana ve.

⁸ Bika ti mpimpa yina, ba kusiinga yawu na bayina
ke siingaka bilumbu,
bayina ke zabaka na kuvumbula kibulu ya nsisi ya
mubu.

⁹ Bika ti kitombe kufuka bambwetete ya suka-
suka!

Bika ti kilumbu yango kusosa nsemo, kasi nsemo
ke talana ve.

Kilumbu yango kutala ve nsemo ya suka-suka.

¹⁰ Samu ti yawu kangaka ve kivumu yina mu
basikilaka,
samu ti yawu me kabikisa ve bampasi yayi mu ke
na kutala.

*

¹¹ Samu na yinki mu kufwaka kwandi ve na kati
ya kivumu ya mama ya munu?

Samu na yinki mu kufwaka kwandi ve ntangu mu
vwandaka basika na kivumu ya yandi?

¹² Samu na yinki ba tulaka munu na nkata?

Samu na yinki mama ya munu pesaka munu
mabene?

¹³ Ya tsyelika na ntangu yayi,
mu zolaka vwanda ya munu ya kulala,
mu zolaka vwanda na kizunu.
Mu zolaka lala mpongi, mu zolaka pema,

¹⁴ na bantinu mpe bamfumu ya ntoto,
bayina ke tungisaka bandyamu ya nene mpe ya
kitoko.

¹⁵ Mu zolaka vwanda na bamfumu yina kele na
wolo
mpe bayina ke fulusaka bayinzo ya bawu na
palata.

¹⁶ Mu zolaka vwanda mutindu mwana yina bu-
tukaka ya kufwa,
mwana yina ba kundaka.
Mu zolaka vwanda mutindu bana yina talaka ve
nsemo.

¹⁷ Kuna na kati ya bampyema, bantu ya yimbi ke
kwamisaka dyaka ve bantu.
Kuna, ke pemaka bayina me lemba, bayina kele
dyaka ve na ngolo.

¹⁸ Bankole me kuzwa kizunu,
bawu ke na kuwa dyaka ve ndinga ya muntu yina
ke kwamisaka bawu.

¹⁹ Bakuluntu nyonso na bana ya fyoti me kuma
kisika mosi.
Mundongo kele dyaka ve na yisi ya lutumu ya
mfumu ya yandi.

²⁰ Samu na yinki Nzambi ke pesaka nsemo na muntu ya mpasi?

Samu na yinki yandi ke pesaka luzingu na bayina ke na manyongo na ntima?

²¹ Bawu ke na kuvingila lufwa kasi yawu ke na kukwiza ve.

Bawu ke na kusosa yawu kulutula bimvwama ya kubumbama.

²² Bawu ke yangalala mingi ntangu ba ke tula bawu na ndyamu!

²³ Samu na yinki, kupesa luzingu na muntu yina zaba ve kisika ya kukwenda.

Yandi me kuma mutindu muntu yina Nzambi me zunga na balweka nyonso.

²⁴ Kuyawula me kuma ni madya ya munu, bidilu ya munu me kuma mutindu maza ke na kubasika na mukelo.

²⁵ Dyambu yina mu ke na kutala boma, ni yawu ke na kukumina munu,

Dyambu yina ke na kotalisa munu boma ya kulutula, ni yawu ke na kubwidila munu.

²⁶ Mu ke dyaka ve na ngemba, mu ke dyaka ve na kizunu,

mu ke na kupema dyaka ve,

kaka ni bankwamusu ke na kulanda munu.

4

Elifaze: Kyese na muntu yina Nzambi ke sembaka!

¹ Elifaze mu-Temane tubaka na Yobi mutindu yayi:

² Kana mu zonzila nge dyambu, nge ke ndima yawu?

Mu lenda tatamana ve na kuvwanda kaka swii.

- ³ Nge longaka bantu mingi,
nge kindisaka bayina vwandaka ya kulemba.
- ⁴ Mambu ya nge vwandaka telemisa bayina zolaka kubwa,
mambu ya nge vwandaka pesa ngolo samu ti bawu tatamana na kutambula.
- ⁵ Kasi na ntangu yayi, ya me kuma ni nge, nge me lemba!
Mutindu mpasi me bwidila nge, nge me kuma na boma ya kulutula!
- ⁶ Kuzitisa yina nge ke zitisaka Nzambi, ni yawu ve kele kiyekamanu ya nge?
Kusungama ya nge, ni yawu ve kele kivuvu ya nge?
- ⁷ Mulemvo ya nge, bambuka moyo:
Nge me talaka muntu yina me sala ata dyambu me kufwa?
To bantu ya kusungama manisa na kuzimbana?
- ⁸ Mu me tala ti bayina ke salaka yimbi,
bayina ke kundaka mpasi,
bawu ke yonzikaka bambuma ya yawu.
- ⁹ Bawu ke zimbanaka na mpeve ya Nzambi,
bawu ke manisaka na kufwa na mupepe ya nkele ya Nzambi.
- ¹⁰ Nkosi lenda kuduma ya yandi, yingo mpe lenda kuduma,
kasi Nzambi ke zengaka meno ya bana ya bankosi.
- ¹¹ Nkosi ke kufwaka na nsatu samu ti madya kele ve,
mpe bana ya yandi ke mwangana.

*

- ¹² Dyambu mosi vwandaka me wakana na mansweki,

mpe dikutu ya munu me kuwa kunyunguta.

¹³ Ntangu boma ya kulutila ke simbaka bantu na kati ya balumoni ya mpimpa, ntangu bantu ke vwandaka na kati ya pongi mosi ya ngolo,

¹⁴ nzutu ya munu ke fulukaka na boma, binama nyonso ya nzutu ya munu ke tekitaka.

¹⁵ Mupepe mosi lutaka na kizizi ya munu, bansuki nyonso ya munu ya nzutu telamaka.

¹⁶ Muntu mosi vwandaka ya kutelama kuna, mu zabaka yandi ve,

kasi mu talaka kinsinsya na mantwala ya munu. Mu kuwaka ndinga mosi vwandaka zonzila munu na malembe mutindu yayi:

¹⁷ «Muntu yina ke kufwa lenda vwanda ya kudedama kulutila Nzambi? Muntu lenda vwanda ya kuvedila kulutila yina yidikaka yandi?

¹⁸ Kana Nzambi ke tulaka ve kivuvu na bisadi ya yandi, mpe kana yandi ke talaka ti bambazi ya yandi kele ve ya kusungama,

¹⁹ wapi mutindu yandi lenda tula kivuvu na bayina ke zingaka na bayinzo ya kibuma, lufulu ya bawu kele kaka fundu-fundu, yina ba lenda kudyatila kwandi mutindu ngambu!

²⁰ Ba lenda mwangisa bawu kaka na kilumbu mosi, bawu ke zimbanaka ya mankululu, mpe ata muntu ke bambukila bawu moyo.

²¹ Singa yina ke simbaka bayinzo ya bawu ya lele me zengana, ni yawu yina,

bawu ke na kwendaka kufwa ata kuzwa ndwenga.»

5

*

¹ Bokila na kuzaba kana muntu ke ndima nge.
Nani na balongo nge ke bokila?

² Samu ti nkele ke kufwaka muntu yina kele ve na mayela,
kimbanda ke kufwaka muntu ya kizoba.

³ Mu me talaka muntu ya kizoba kubongisa luzingu ya yandi,
kasi kaka na ntangu yina, mu siingaka yinzo ya yandi mutindu yayi:

⁴ «Bika ti ata muntu kusadisa bana ya yandi!
Bika ti ba dyata bawu na mwelo ya mbanza, mpe ti ata muntu kukuula bawu!

⁵ Bika ti bayina ke na nsatu, manisa na kudya bambuma yina yandi yonzikaka, ba kwiza baka ata yina kele na kati ya bansende!
Bika ti bayina ke na ata kima kubaka bimvwama ya yandi!»

⁶ Yimbi katukaka ve na ntoto, bampasi mpe ke katukaka ve na ntoto.

⁷ Mutindu muntu ke butukaka samu na kutala mpasi,
ni mutindu yina mpe milaka ya tiya ke nangukaka na mupepe.

*

⁸ Na dyambu yayi, kana ya vwandaka ni munu,
mu zolaka sosa Nzambi,
mpe ni na sika ya yandi, mu zolaka zabisa
ndyamu ya munu.

⁹ Yandi ke salaka mambu ya nene yina ba lenda
kubakula ve.

Yandi ke salaka mambu mingi ya ngitukulu.

¹⁰ Yandi ke nokisaka mvula na kizizi ya ntoto,
yandi ke fidisaka maza na bilanga.

¹¹ Yandi ke zangulaka bayina kele ya kukuluka,
mpe yandi ke kuulaka bayina ke na bufwidi.

¹² Yandi ke kabikisaka mabanza ya bantu yina ke
na mayela ya kuvuna,
na kulungisa mambu yina bawu zola kusala, kasi
bawu ke lendaka ve.

¹³ Yandi ke kuzwaka bantu ya ndwenga na mita-
mbu ya bawu mosi,
na mambu ya luvunu yina bawu ke tubaka.
Malongi ya bawu ya kutengama, ke vwandaka ve
na ndandu.

¹⁴ Na kati-kati ya ntangu bawu ke bwabanaka
kitombe,
mpe bawu ke sosaka nzila na kati-kati ya ntangu
mutindu na mpimpa.

¹⁵ Kasi Nzambi ke vuukisaka mputu na mambu ya
luvunu,
mambu yina ke basikaka na bayinwa ya bawu,
yandi ke vuukisaka mputu na maboko ya muntu
ya ngolo.

¹⁶ Na yina, samu na mputu kivuvu kele,
mpe yandi ke kangisa yinwa ya muntu ya yimbi.

17 Kyese mingi na muntu yina Nzambi ke na kusungika!
Kumanga ve ndongosolo ya Nzambi-Mpungu.

*

18 Samu ti ni yandi ke lwalisaka,
ni yandi mpe ke tulaka manganga na bamputa.
Ni yandi ke bulaka, mpe ni maboko ya yandi ke belusaka.

19 Bambala sambanu yandi ke kuula nge na mpasi,
bambala nsambwadi bampasi ke kukumina nge
ata fyoti ve.

20 Na ntangu ya nsatu ya kulutula, yandi ke bika ve
ti nge kufwa,
na kati ya bamvita, yandi ke vuukisa nge.

21 Mpasi lenda bwidila nge ve na mambu ya luvunu ya bantu,
ntangu mpasi ya mwangusulu ke kwiza, kutala boma ve!

22 Ya vwanda mwangusulu, ya vwanda nsatu ya kulutula, nge ke seka yawu.

Nge ke vwanda ve na boma ya bibulu ya mfinda,

23 nge ke sala ngwisani na matadi ya bilanga,
mpe nge ke vwanda na kizunu na bibulu ya mfinda.

24 Kizunu ke vwanda na yinzo ya nge ya lele,
ntangu yina nge ke kwenda tala bibulu ya nge,
ata mosi ve ke kondwa.

25 Lutangu ya bana ya nge ke kuma mingi,
mitekolo ya nge ke butana mingi mutindu matiti
yina ke menaka na ntoto.

26 Nge ke kota na ndyamu na ngolo ya nge nyonso,
mutindu ke vwandaka kikunku ya matiti ya bam-
boma ya faline,

na ntangu ya kuyonzika bambuma.

²⁷ Tala ti beto me fyongonina mbote dyambu yayi.
Kuwa mambu yayi mpe sadila yawu samu na
mbote ya nge!

6

Yobi ke na kuyawula samu na bandiku ya yandi

- ¹ Yobi vutulaka mutindu yayi:
² Mu zola ti ba teza mpasi ya munu.
Mu zola ti ba tula kyadi ya munu na kipezolo.
³ Ntangu yayi, mpasi ya munu me lutila dema na
munyenge ya mubu,
ni yawu yina, mu ke na kuzonza mambu ya kidi-
kidi.
⁴ Samu ti madyonga ya Nzambi-Mpungu me to-
bola nzutu ya munu,
misa ya madyonga ya yandi me mwangana na
mpeve ya munu.
Bunsisi ya Nzambi me kubama samu na kun-
wanisa munu.
⁵ Mbuluku ya mfinda ke lookaka kana ntangu
yandi me kuzwa matiti ya maza?
Ngombe ke dilaka kana yandi me kuzwa madya
ya yandi?
⁶ Madya yina kele ve na mungwa, ba lenda kudya
yawu kondwa mungwa?
Maza ya mpembe ya meki ya nkunzu ke vwan-
daka mbote na kudya?
⁷ Bima yina mu vwandaka zola ve na kusimba,

ni yawu me kuma madya ya munu, ata ti yawu me beba.

*

⁸ Aa, kana mu kuzwaka mvutu na ndombolo ya munu!

Aa, bika ti Nzambi kupesa munu yina mu ke na kuingila!

⁹ Bika ti Nzambi ndima na kunika kwandi munu. Bika ti yandi lambula diboko ya yandi samu na kufwa kwandi munu!

¹⁰ Mu ke kuzwa dyaka mbombolo, mu ke yangalala na kati ya bampasi ya munu, samu ti mu me vweza ve bampova ya Nzambi ya Longo.

¹¹ Mu ke dyaka ve na ngolo, samu na yinki mu fwana kuvwanda na kivuvu?

Luzingu ya munu me suka yimeni, yinki mu ke na kuingila dyaka?

¹² Ngolo ya munu kele mutindu ditadi?

Nzutu ya munu kele mutindu kisengo ya mbwaki?

¹³ Mu kele dyaka na lusalusu?

Ata lusalusu ya fyoti, yawu me kwenda ntama na munu.

*

¹⁴ Muntu yina ke na mpasi fwana kuzwa lusalusu ya ndiku ya yandi,

ata ti yandi ke na kuzitisa dyaka ve Nzambi-Mpungu.

¹⁵ Bandiku ya munu me vuna munu, mutindu muzumba.

Bawu me vuna munu mutindu muzumba yina ke zingilaka ve.

16 Na nsuka ya ntangu ya madidi yina maza ke kangamaka,
ntangu maza ya neze ke sulumukaka, yawu ke fulusaka muzumba.

17 Kasi na bantangu ya tiya, maza yango ke yumaka.

Yawu ke yumaka na tiya ya ntangu,
yawu ke yumaka kaka na bisika yina.

18 Bantu ya mumbungu yina ke zyetaka na basamo ke lutilaka dyaka ve kuna,
bawu ke kwendaka kangama na ntoto ya yinsi ya kuyuma mpe ke kufwaka.

19 Bantu ya mumbungu ya Tema ke sosaka na kutala mizumba yango,
bantu ya Saba na nzyetolo ya bawu, ke sosaka maza ya mizumba yango na kivuvu nyonso.

20 Kasi bawu me kuma na nsoni samu ti,
ba tulaka kivuvu ya bawu na mizumba yina,
ntangu yina bawu kumaka na kisika yina,
bawu salaka kivuvu na kutala maza, bawu lembaka.

21 Ntangu yayi, mu ke na kutala beno mutindu bantu yina,
beno ke na kutala mpasi ya munu, beno me kuma na boma.

22 Mu lombaka na beno ti, beno pesa munu mwa kima?

To na bimvwama ya beno,
beno pesaka madeso ya bana samu na munu?

23 Samu na kukuula munu na maboko ya mbeni,
to samu na kukatula munu na yisi ya lutumu ya mfumu ya ntima ya yimbi?

- 24 Beno longa munu mpe mu ke dingama.
Benozabisa munu, wapi yimbi yina mu me sala.
- 25 Mambu ya tsyelika ke salaka ve ntima mpasi,
kasi mambu yina beno ke na kufunda munu, yinki
yawu ke natina munu?
- 26 Beno zola kusungika munu na mambu yina mu
me tuba?
Ya kele mambu ya muntu yina kele dyaka ve na
kivuvu.
- 27 Beno ke bula dzeke samu na nsaana,
mpe beno zola kutekisa ndiku ya beno?
- 28 Ntangu yayi, beno baka lukanu ya kutala munu
na kizizi, mu ke na kuvuna beno?
- 29 Mulemvo ya beno, beno soba mayindu ya beno,
beno vwanda ve bantu ya yimbi.
Benosoba dyaka mayindu ya beno samu ti,
mu me sala ve dyambu ya yimbi.
- 30 Yinwa ya munu ke basisaka mambu ya yimbi?
Mu zaba ve na kuswasikisa mambu ya yimbi?

7

Yobi ke na kuyawula samu na Nzambi

- 1 Luzingu ya muntu na ntoto kele mutindu luzingu
ya kinwani,
luzingu ya muntu kele mutindu ya kisadi yina ba
ke futaka.
- 2 Yandi kele mutindu mundongo yina ke na
kusala na yisi ya ntangu, mpe ke na kusosa
mpewo,
yandi kele mutindu kisadi yina me tula kivuvu na
difuta ya yandi.

³ Munu, mvwilu ya munu kele ni bangonda ya mpamba, kikunku ya munu ni bampimpa ya mpasi.

⁴ Na ntangu ya kulala, mu ke tuba:

«Wapi ntangu mu ke vumbuka?»

Mpimpa me kuma yinda,

mu me fuluka na mayindu ya kidi-kidi tii na suka-suka.

⁵ Nzutu ya munu me fuluka na bangambu mpe mvindu, mutindu ntoto ya kuyuma, mpusu ya nzutu ya munu ke na kubeba, bamputa ke na kwendaka basisa maza.

⁶ Luzingu ya munu ke na kukwenda nswalu-nswalu mutindu kisalulu ya kisyeti, yawu me manisa, mu ke dyaka na kivuvu ata fyoti ve!

*

⁷ Nzambi ya munu, kuzimbana ve ti luzingu ya munu kele kaka mupepe ya mpamba, mu ke tala dyaka ve buyenge na luzingu ya munu.

⁸ Nge yina vwandaka tala munu, nge ke tala dyaka munu ve.

Ntangu meso ya nge ke banda na kusosa munu, mu ke vwanda dyaka ve.

⁹ Dituti ke kwendaka mpe ke zimbanaka, ni mutindu yina mpe muntu ke kwendaka na yinsi ya bantu ya kufwa ata kuvutuka.

¹⁰ Yandi ke vutuka dyaka ve na yinzo ya yandi, kisika yina yandi vwandaka zinga ke zimbana yandi.

¹¹ Ni yawu yina, mu ke kanga ve yinwa, mu ke zonza samu na bampasi ya munu,

mu ke yawula samu ti mu ke na mpasi na ntima.

¹² Samu na yinki nge ke na kukeba munu mutindu yayi?

Mu kele mubu to kibulu ya nene ya nsisi ya mubu?

¹³ Ntangu mu ke tubaka ti:

«Mfulu ya munu ke bomba munu,
pongi ya munu ke fuka bampasi ya munu»,

¹⁴ kasi nge ke pesaka munu boma na bandosi ya
nge ya yimbi,

nge ke talisaka munu boma na balumoni ya nge.

¹⁵ Ya kele mbote ti nge nyema kwandi munu na
laka mu kufwa.

Lufwa me lutila kwandi mbote na kuvwanda
mikwa na mikwa!

¹⁶ Mu ke na kulenda dyaka ve, mu ke zinga ve ya
mankululu.

Bika kwandi munu, luzingu ya munu ke kaka
mupepe ya mpamba.

*

¹⁷ Muntu yina ke kufwa, yinki yandi kele, samu ti
nge banzila yandi?

Yinki yandi kele, samu ti nge kufwila yandi kyadi?

¹⁸ Yinki yandi kele, samu na kufyongoninaka
yandi konso suka?

Yinki yandi kele, samu na kumekaka yandi konso
ntangu?

¹⁹ Wapi ntangu nge ke bika na kusikika meso ya
nge na munu?

Wapi ntangu nge ke bika ti mu mina mante?

²⁰ Mu me sala disumu?

Yinki mu me sala nge, nge yina kele nkebi ya
bantu?

Samu na yinki nge ke na kusosa na kutalisa kaka munu mpasi?

Luzingu ya munu me kuma dema na maboko ya nge?

²¹ Samu na yinki nge ke na kulemvokila ve yimbi ya munu?

Samu na yinki nge ke na kuzimbana ve yimbi ya munu?

Ntangu kaka fyoti me bikana, mu ke lala na zulu ya fundu-fundu.

Nge ke sosa munu, mpe ke tala dyaka munu ve.

8

Kinzonzi ya ntete ya Biledade: Nzambi kele ya kudedama

¹ Biledade mu-Suyi tubaka:

² Tii wapi ntangu nge ke tatamana na kuzonzaka mambu yayi?

Tii wapi ntangu mambu yina ke na kubasika na yinwa ya nge ke tatamana na kuvwanda mutindu mupepe ya ngolo?

³ Nzambi ke bakaka banzengolo ya yimbi?

Ntangu Nzambi-Mpungu ke fundisaka, yandi ke salaka yawu ve na ludedomo nyonso?

⁴ Kana bana ya nge salaka masumu na ntadisi ya yandi,

yandi me futisa bawu yimbi ya bawu.

⁵ Kasi nge, kana nge sosa Nzambi,

kana nge bondila Nzambi-Mpungu,

⁶ kana nge ke na dyambu ve, kana nge kele ya kusungama, yandi ke keba nge,

yandi ke vutula nge buyenge na kati ya yinzo ya nge ya ludedomo.

⁷ Luzingu ya nge ya ntete ke vwanda ve mfunu mingi,
luzingu ya nge ya mbasi ke lutila mbote.

*

⁸ Mulemvo ya nge, yufula mbandu ya bantu yina me tekila nge na luzingu,
tala mbote mutindu vwandaka bankooko ya bawu.

⁹ Samu ti beto butukaka kaka mazono, mpe beto zaba ata kima ve,
lutangu ya bilumbu ya beto awa na ntoto, kele mutindu mpewo.

¹⁰ Bayina zingaka ntete na beto, ni bawu ve ke lwengisa nge?

Bawu ke zabisa nge mambu yayi ya ndwenga yina ke katuka na bantima ya bawu:

¹¹ «Batwandu ke basikaka kisika yina maza kele ve? Batwandu ke kulaka kisika yina me kondwa maza?

¹² Ata ti yawu ke ntete ya maza, mpe ti nabunu ba zenga yawu,
yawu ke yumaka ya yawu mbangu tekila matiti nyonso ya nkaka!»

*

¹³ Ni mutindu yina luzingu ya bayina ke zimbanaka Nzambi ke sukaka,
kivuvu ya muntu ya masumu ke manisaka mutindu yina.

¹⁴ Kivuvu ya yandi ke zengana mutindu singa.

Yandi tulaka kivuvu ya yandi na basinga ya nkala-bumi.

¹⁵ Nkala-bumi ke yekamaka na yinzo ya yandi, kasi yinzo yango ke vwandaka ngolo ve.

Yandi ke kangamaka na yawu, kasi yawu ke zingilaka ve.

¹⁶ Yandi kele mutindu yinti ya kufuluka maaka na yisi ya ntangu, yandi ke tandaka bintala ya yandi samu na kufuka bilanga.

¹⁷ Myanzi ya yawu ke vwandaka ya kuvukana, yawu ke menaka na zulu ya matadi, mpe yawu ke kotaka tii na kati ya matadi.

¹⁸ Kasi kana ba katula yawu na kisika yina yawu kele,
ntoto ke tuba ti: «Mu me talaka ntete nge ve!»

¹⁹ Ni mutindu yayi ke sukaka buyengi ya bayina ke zimbanaka Nzambi!
Na kisika ya bawu, bayinti ya nkaka ke basika.

²⁰ Ve, Nzambi ke losaka ve muntu ya kusungama, yandi ke kindisaka ve bantu ya yimbi.

²¹ Yandi ke fulusa yinwa ya nge na kyese, yandi ke fulusa bikoba ya nge na milolo ya nsayi.

²² Bayina nyonso ke yinaka nge, bawu ke fuluka na nsoni,
bayinzo ya lele ya bantu ya yimbi ke zimbana.

9

Mvutu ya Yobi: Nzambi me lutila munu ngolo

¹ Na yina, Yobi vutulaka:

² Ya tsyelika, mu zaba ti ya keke ni mutindu yina.
Wapi mutindu muntu yina ke kufwa lenda kununga na ntadisi ya Nzambi?

³ Kana ba sosa na kuswanisa yandi,
ata na bambala fundu mosi (1 000), yandi ke vutula mvutu ata mosi ve.

⁴ Nzambi ke ya kufuluka na ndwenga mpe lulendo,
nani lenda tedimina yandi kondwa kuzwa kitumbu?

⁵ Yandi ke katulaka myongo, myongo ke zabaka ve,
na kati ya nkele ya yandi, yandi ke mwangisaka yawu.

⁶ Yandi ke ningisaka ntoto kaka na kisika yina yawu keke,
mpe makunzi ya yawu ke ninganaka.

⁷ Yandi ke tumisaka ntangu na kubasika ve, yawu ke basikaka ve.
Yandi ke kangaka bambwetete na kinyemo.

⁸ Yandi mosi ke yalumunaka dizulu,
yandi ke tambulaka na zulu ya bimpo ya maza ya mubu.

⁹ Yandi yidikaka konso mutindu ya bambwetete:
Uluse ya nene, Oliyone, ba-Peleyade,
na bambwetete ya sude.

¹⁰ Yandi ke salaka mambu ya nene mpe ya ngitukulu,
yina ata muntu lenda ve kutanga lutangu ya yawu.

11 Kana yandi luta pene-pene ya munu, mu ke tala yandi ve,
kana yandi kwenda ntama, mu ke bakula yawu ve.

12 Nani lenda katula yandi yina yandi me baka na ngolo?

Nani lenda tuba na yandi: «Yinki nge ke na kusala?»

13 Nzambi ke katulaka ve nkele ya yandi,
na ntadisi ya yandi, nyonso yina muntu ya lunangu ke tulaka kivuvu ke kubwaka.

*

14 Munu, wapi mutindu ya mvutu mu ke pesa yandi?

Wapi bampova yina mu ke basisa na ntadisi ya yandi?

15 Ata ti mu vwanda ya kudedama, mu lenda vutula yandi mvutu ve,
mu ke bondila zuzi ya munu samu ti yandi kufwila munu kyadi.

16 Ata ti mu bokila yandi mpe yandi pesa munu mvutu,
mu me ndima ve ti yandi ke kuwa munu,

17 samu ti yandi me nika munu na kitembo ya ngolo,
yandi me fulusa munu na bamputa kondwa dyambu.

18 Yandi ke na kubika ve ti mu pema,
kasi yandi ke na kutalisa munu mpasi.

19 Kana ya kele samu na ngolo, ni yandi ke na lulendo.
Kana ya kele samu na lufundusu,

nani ke nata munu na mantwala ya bazuzi?

²⁰ Kana mu vwandaka ya kudedama,
yinwa ya munu zolaka bedisa munu,
kana mu vwandaka ya kusungama,
yinwa ya munu zolaka pesa munu foti.

²¹ Mu kele ya kusungama?

Munu mosi, mu zaba ve.

Mu ke na kuyina luzingu ya munu.

²² Nyonso ke kaka mutindu mosi,
ni yawu yina, mu ke na kutuba:
«Yandi ke kufwa bantu ya kusungama,
mutindu mosi na bantu ya yimbi.»

²³ Ntangu kiyoolo ke nataka lufwa na mpa-
mukunu,

Nzambi ke sekaka mpasi ya bantu ya kudedama.

²⁴ Kana yinsi kele na lutumu ya bantu ya yimbi,
Nzambi ke kangaka meso ya bazuzi.

Kana ni yandi ve, nani dyaka lenda sala yawu?

*

²⁵ Bilumbu ya luzingu ya munu, ke na kukwenda
mbangu kulutila muntu yina ke kimaka
mbangu,

yawu me kwenda mbangu, kasi mu me tala ve
buyenge.

²⁶ Yawu ke na kuluta mbangu, mutindu babwatu
yina ba yidikaka na batwandu,

yawu ke na kuluta mbangu mutindu mbemba,
na ntangu yandi ke dumukaka samu na
kubwila mbisi ya yandi.

²⁷ Kana mu tuba ti: «Mu ke zimbana manyongo ya
munu,

mu katula kizizi ya kyadi mpe mu kuzwa dyaka kibakala.»

²⁸ Bampasi ya munu ke na kutalisa munu boma. Mu zaba ti nge ke tala munu ve mutindu muntu yina me sala dyambu ve.

²⁹ Ni munu ke talana muntu ya yimbi, samu na yinki mu ke ndima kutala mpasi ya mpamba?

³⁰ Kana mu yobila na maza ya neze, kana mu sukula maboko ya munu na sabuni,

³¹ nge ke losa munu na dibulu ya dizala, mpe binkuti ya munu ke tala munu ngazi.

³² Nzambi kele ve muntu mutindu munu, samu ti, mu vutula yandi mvutu, Yandi kele ve muntu, samu ti beto kwenda na mantwala ya bazuzi.

³³ Ya kele na nzonzi yina ke vwanda na kati-kati ya beto, samu na kukabula beto.

³⁴ Bika ti yandi kukatula mukawa ya yandi na munu samu ti, nsisi ya yandi kutalisa ve munu boma.

³⁵ Na yina, mu ke zonza, mu ke vwanda dyaka ve na boma ya yandi. Samu ti ya kele mutindu yina ve, mu ke vwanda kaka munu mosi.

10

Nzambi salaka ti mu butuka samu na kutala kaka mpasi

¹ Mu ke na kuzola dyaka ve luzingu ya munu, mu ke bika ve na kuyawula,

mu ke basisa nyonso yina ke na kutalisa munu
ntima mpasi.

² Mu ke tuba na Nzambi: Kutala munu ve mutindu
muntu me sala yimbi!

Kasi zabisa munu na wapi dyambu nge ke na
kusemba munu!

³ Nge ke na kutala mbote na kutalisa munu mpasi?
Nge ke na kutala mbote na kusafula muntu yina
nge yidikaka na maboko ya nge?

Nge ke na kutala mbote ti nsemo kulezima na
nyonso yina bantu ya yimbi ke salaka?

⁴ Nge ke na meso ya kimuntu?

Nge ke talaka mutindu muntu yina ke kufwaka ke
talaka?

⁵ Luzingu ya nge mpe kele nkufi mutindu luzingu
ya muntu yina ke kufwaka?

Bamvula ya nge mpe ke kwendaka nswalu
mutindu bamvula ya muntu?

⁶ Samu ti nge kusosa na kuzaba yimbi yina mu me
sala?

Samu na yinki nge ke na kufyongonina masumu
ya munu?

⁷ Nge zaba mbote ti mu me sala ve yimbi,
mpe ti ata muntu lenda kukuula munu na maboko
ya nge.

⁸ Nge yidikaka munu na maboko ya nge,
maboko ya nge yidikaka munu nyonso,
mpe nge zola kufwa munu!

⁹ Mulemvo ya nge, bambuka moyo ti, nge yidikaka
munu na kibuma.

Nge zola kuvutula munu mfundu-mfundu ya
ntoto?

10 Mutindu ba ke bumbaka miliki na kati ya mbungu samu ti yawu kukangama, ni mutindu yina mpe nge yidikaka munu na kivumu ya mama ya munu.

11 Nge fukaka munu na musuni mpe na mpusu. Nge tungaka munu na mikwa mpe na misisa.

12 Nge pesaka munu luzingu mpe ngolo, nge kebaka luzingu ya munu na mbote nyonso.

*

13 Nge vwandaka bumba mansweki na ntima ya nge, ntangu yayi mu me bakula yina vwandaka dibanza ya nge.

14 Kana mu ke salaka masumu, nge ke talaka munu, mpe nge ke talaka munu ve mutindu muntu yina me sala ve yimbi.

15 Kana mu salaka yimbi, kyadi na munu! Kana mu kele muntu ya kudedama, mu ke lenda ve na kuvumbula yintu, mu kele ya kufuluka na nsoni mpe na mpasi.

16 Kana mu vumbula yintu, nge ke landa munu mutindu nkosi, mpe nge ke na kubika ve na kutalisa munu mpasi ya ngitukulu.

17 Nge ke na kufidisa munu kaka bampasi na bampasi, nkele ya nge ke na kulutula, binwani ya nge ke na kwizaka bankonga na bankonga, samu na kunwanisa munu.

18 Samu na yinki nge basisaka munu na kivumu ya mama ya munu?

Kana mu kufwaka ya munu, ata muntu zolaka tala munu.

¹⁹ Mu zolaka vwanda mutindu muntu yina me zingaka ntete ve,
mu zolaka katuka na kivumu ya mama ya munu mpe kuvutuka na ndyamu.

²⁰ Bilumbu ya luzingu ya munu kele kaka ndambu ve? Yandi bika munu!

Yandi kwenda ntama,
samu ti mu kuzwa dyaka kibakala,

²¹ ntete mu kukwenda na kisika yina ba ke vutukaka ve,

na yinsi ya kitombe mpe ya mpewo ya lufwa,

²² yinsi ya kufuluka na kitombe, kisika kele mpimpa ya kulutila,

kisika ya mpewo ya lufwa, kisika kele mvwanzi,

kisika nsemo kele mutindu kitombe ya kulutila!

11

Kinzonzi ya Sofale: Vutuka na Nzambi

¹ Sofale, mu-Naamane, vutulaka mutindu yayi:

² Mambu nyonso yayi me lunga ve na kuzwa mvutu?

Kuzonza mbote lenda sala ti muntu kununga? Ve!

³ Mambu ya nge ya kidi-kidi yina nge ke na kuzonza, ni yawu ke sala ti bantu nyonso kuvwanda swii?

Ntangu nge ke seka bawu, bawu ke talisa ve nge nsoni?

⁴ Nge me tuba mpe ti: «Ndongosolo ya munu kele ya kulunga,

mu kele ya kuvedila na meso ya nge».

⁵ Aa! Kana Nzambi zolaka zonzila nge yandi mosi,
kana yandi fungula yinwa ya yandi, samu na
kupesa nge mvutu!

⁶ Kana yandi lakisa nge
- mansweki ya ndwenga yina me lutila mayela,
na yina, nge ke bakula ti,
Nzambi me bumba mwa ndambu ya yimbi ya nge.

*

⁷ Nge lenda kuzaba mansweki ya Nzambi?
Nge lenda kuzaba bandilu ya bunene ya Nzambi-
Mpungu?

⁸ Ndwenga ya yandi me lutila kuzangama na
dizulu. Yinki nge ke sala?
Yawu me lutila yinda na yinsi ya bantu ya kufwa.
Yinki nge ke zaba?

⁹ Yawu me kulutila ntoto na yinda,
yawu me lutila mubu na nene.

¹⁰ Kana yandi luta, kana yandi kangisa muntu na
boloko,
kana yandi bokila, nani ke tumama ve?

¹¹ Ya tsyelika, yandi zaba bantu ya luvunu,
yandi ke bakulaka yimbi na nswalu nyonso.

¹² Kasi kizoba ke kuma muntu ya ndwenga,
ntangu mbuluku ya mfinda ke kuma kibulu ya
bwala.

*

¹³ Nge, kana nge pesa ntima ya nge na Nzambi,
kana nge nanguna maboko ya nge na sika ya
yandi,

¹⁴ kana nge katula yimbi yina kele na maboko ya
nge,

mpe kana nge bika ti, kondwa ludedomo kuzinga
ve na kati ya yinzo ya nge ya lele,

¹⁵ na yina, nge ke vumbula yintu ya nge ata kutala
nsoni.

Nge ke telama mbote, nge ke tala boma ve.

¹⁶ Nge ke zimbana bampasi yina vwandaka na
nge,

nge ke zimbana yawu mutindu ba ke zimbanaka
maza yina me tanga mpe me yuma.

¹⁷ Luzingu ya nge ke lezima kulutila ntangu yina
ke lezimaka na midi,

bampimpa ya nge ke kuma mutindu nsemo ya
suka-suka.

¹⁸ Nge ke fuluka na kivuvu,

na kutalaka ti luzingu me kuma mbote, nge ke
banda na kulalaka na kizunu.

¹⁹ Ntangu nge ke lala pongi,

ata muntu ke banda na kuzengaka pongi ya nge,
bantu mingi ke sosa na kuzwa bumbote ya nge.

²⁰ Kasi bantu ya yimbi ke lemba na kwendaka sosa
ti ba sadisa bawu,

bawu ke kuzwa ve kiswamunu,

kivuvu yina ke bikana na bawu, ke kaka ni lufwa.

12

*Mvutu ya Yobi: Nzambi, muntu ya ngolo ya
kusakana ve*

¹ Na yina Yobi tubaka:

² Ya tsyelika, beno zaba mambu nyonso!

Ndwenga ke kufwa kintwadi na beno.

³ Munu mpe, mu ke na mayela mutindu beno,
beno me lutila munu ve na mayela.

Nani zaba ve mambu nyonso yina beno me zonza?

- ⁴ Mu kele muntu yina ba ke na kuseka na bandiku ya yandi,
ntangu yandi ke sambilaka Nzambi samu ti yandi pesa yandi mvutu,
mu kele muntu ya kudedama, muntu ya kusungama, muntu yina ba ke sekaka!
- ⁵ «Kyadi mingi na bamputu.» Ni bamvwama ke tubaka yawu.
Kyadi samu na bantu yina me syelumuka na luzingu.
- ⁶ Kasi bayina ke labaka bima ya bantu ke yangalalaka na kizunu na bayinzo ya bawu ya lele,
bayina ke sombolaka Nzambi, bawu kele na lukengolo ya mbote,
bawu yina ke talaka ti, ngolo ya bawu, ke ni nzambi ya bawu.

*

- ⁷ Kasi, mulemvo ya nge, yufula bibulu ya mfinda, mpe bawu ke longa nge yawu.
Yufula bandeke ya mazulu, mpe bawu ke zabisa nge yawu.
- ⁸ Yufula na ntoto, yandi ke longisa nge yawu.
Yufula na bambisi ya mubu, bawu ke zabisa nge yawu.
- ⁹ Na kati ya nyonso yayi nani zaba ve ti,
ni Yave yidikaka nyonso na diboko ya yandi?
- ¹⁰ Luzingu ya bima nyonso kele na maboko ya yandi,
kiwumunu ya konso muntu kele na maboko ya yandi.

11 Kingana mosi ke tubaka: «Dikutu ke swasikisaka ve mbote mambu, mutindu yinwa ke swasikisaka madya?

12 Ndwenga kele ya biboba mpe luzingu ya yinda kele na bantu ya mayela».

13 Kasi ndwenga mpe lulendo kele na sika ya Nzambi, malongi mpe mayela kele ya yandi.

*

14 Kana yandi mwangisa, ata muntu lenda kutunga dyaka.

Kana yandi kanga muntu, ata muntu lenda kufungudila yandi.

15 Kana yandi kanga mvula, ntoto nyonso ke yuma.

Kana yandi fungula mvula, yawu ke mwangisa ntoto.

16 Ngolo na ndwenga ke zingaka na sika ya yandi. Muntu yina ba ke vunaka na yina ke vunaka bampangi, bawu nyonso kele ya yandi.

17 Yandi ke salaka ti, bamfumu ya luyalu kutambula makulu-ngulu, yandi ke lawukisaka bazuzi.

18 Yandi ke katulaka kimfumu ya bantinu, mpe yandi ke salaka ti bawu kuma bankole.

19 Yandi ke salaka ti banganga-Nzambi kutambula makulu-ngulu, yandi ke mwangisaka bimfumu yina me zingila.

20 Yandi ke kangisaka yinwa ya bantu yina ke na bunzonzi ya mbote, yandi ke katulaka biboba mayela ya kuswasikisa.

21 Yandi ke fwisaka bantwadisi nsoni,

yandi ke bwisaka binwanunu ya bantu ya lundo.

²² Yandi ke salaka ti mansweki ya kitombe kutalana na pwelele nyonso, mpe yandi ke lakisaka na pwelele nyonso mpewo ya lufwa.

²³ Yandi ke salaka ti bantu ya bayinsi kukuma mingi, mpe yandi ke kufwaka bawu, yandi ke salaka ti bantu ya bayinsi kumwangana, mpe yandi ke vutulaka dyaka bawu.

²⁴ Yandi ke katulaka mayela na bamfumu ya bayinsi, yandi ke dyengisaka bawu na yinsi ya kuyuma, kisika yina nzila kele ve,

²⁵ mpe bawu ke kwendaka tambula mutindu bam-popo na kati ya kitombe, ata kutala nsemo. Yandi ke dyengisaka bawu mutindu bantu me kola malafu.

13

Mvutu ya Yobi: Yandi zola kusolola na Nzambi na kimpwanza

¹ Mambu nyonso yayi, disu ya munu me tala yawu.

Dikutu ya munu me kuwa yawu, mpe mu me visa yawu.

² Mambu nyonso yina beno zaba, munu mpe, mu zaba yawu, beno me lutila munu ve.

³ Kasi munu, mu zola kusolola na Nzambi-Mpungu.

Mu zola kotalisa ti mu me sala ve yimbi na ntadisi ya Nzambi.

⁴ Beno, beno ke na kuvuna munu, beno kele banganga ya mpamba.

⁵ Kana beno lenda kuvwanda swii! Beno ke kuma mutindu bantu ya ndwenga.

⁶ Mulemvo ya beno, beno kuwa. Beno fungula makutu na kuwa mambu ya yinwa ya munu, mu zola kotalisa ti mu me sala ve yimbi.

⁷ Beno ke banza ti beno ke sadila Nzambi na kuzonzaka mambu ya luvunu? Mpe samu na yandi beno ke sadila yandi na luvunu?

⁸ Ya tsyelika, beno ke vwanda na lweka ya Nzambi na kusalaka yimbi?

Beno kele banzonzi ya Nzambi?

⁹ Ya ke vwanda mbote samu na beto ti yandi kufyongonina beno? Beno lenda kuvuna yandi mutindu ba ke vunaka muntu?

¹⁰ Kana beno kele ve ya kudedama, ya tsyelika, yandi ke semba beno.

¹¹ Bunene ya yandi ke na kotalisa ve beno boma? Nsisi ya yandi ke bwidila beno ve?

¹² Malongi ya beno kele mpamba mutindu bombi. Bamvutu ya beno kele mutindu bima ba yidikaka na kibuma.

¹³ Beno kanga bayinwa ya beno, beno bika munu! Mu ke zonga, yina ke kumina munu, ya kuma ya yawu.

¹⁴ Mu me ndima nyonso,

kana mu kufwa, mbote mu kufwa.

¹⁵ Yandi kufwa munu,
mu ke na kuvingila kima mosi ve na sika ya yandi.
Kasi mu zola kutalisa ti mu me sala ve yimbi na
ntadisi ya yandi.

¹⁶ Na kusala mutindu yina, yawu ke sala ti mu
vuuka,
samu ti, Nzambi ke ndimaka ve muntu ya bantima
zole na ntadisi ya yandi.

¹⁷ Beno kuwa, beno kuwa mambu ya munu,
mpe beno fungula makutu na mambu ya munu.

¹⁸ Beno bika ti mu nwanina luzingu ya munu.

Mu zaba ti yawu kele luve ya munu.

¹⁹ Nani zola kufunda munu?

Kana mu salaka yimbi, mu ke vwanda swii mpe
mu ke kufwa.

*

²⁰ Nzambi pesa munu bima zole,
mu ke kwenda bumbama ve ntama na nge.

²¹ Katula ntete diboko ya nge na zulu ya munu,
bunsisi ya nge kutalisa dyaka ve munu boma.

²² Na manima, bokila munu mu ke ndima,
to mu ke zonza, nge ke vutula.

²³ Wapi lutangu ya masumu mpe ya yimbi yina mu
me sala?
Lakisa munu yimbi mpe masumu yina mu me
sala.

²⁴ Samu na yinki nge me pesa munu manima?
Samu na yinki nge ke na kutala munu mutindu
mbeni ya nge?

²⁵ Nge ke na kuzola kutekitisa dikasa yina mupepe
me nata?

Nge ke na kulanda mwa dititi ya nyanga ya kuyuma?

²⁶ Samu ti nge sonikaka mambu ya mpasi mingi samu na munu.

Nge ke na kufutisa munu, yimbi yina mu salaka na buntwenya ya munu.

²⁷ Nge ke na kukanga makulu ya munu na bam-panga,

nge ke na kufyongoninaka nyonso yina mu ke na kusalaka!

Nge ke na kulanda mbote-mbote bisika yina mu ke na kutula makulu.

²⁸ Kasi muntu ke bolaka mutindu yinti ya kubwa, mutindu kinkuti yina banselele me kudya, to, mutindu kinkuti yina ba me kudya na bankami.

14

Mvutu ya Yobi: Luzingu ya kyadi ya muntu

¹ Muntu yina me butuka na kento!

Luzingu ya yandi kele nkufi, mpe yandi kele ya kufulukana na bankwamusu.

² Yandi kele mutindu kifulu yina ke menaka mpe ke yumaka.

Yandi ke kimaka mutindu mpewo mpe yandi ke zingilaka ve.

³ Ni yandi nge ke na kukengidilaka!

Ni munu nge ke na kufundisa!

⁴ Nani, na kati ya kima ya kuvedila ve, lenda kubasisa kima ya kuvedila?

Ata muntu lenda sala yawu.

⁵ Kana nge zengaka lutangu ya bilumbu ya yandi,

kana nge tangaka lutangu ya bangonda ya luzingu
ya yandi,
mpe kana nge tulaka ndilu yina yandi lenda luta
ve,
⁶ kukengidila dyaka yandi ve, samu ti yandi ku-
pema,
samu ti yandi kuvwanda mutindu kisadi ke
vingila difuta na nsayi nyonso na nsukunu
ya kilumbu.

*

⁷ Samu ti yinti ke vwandaka na kivuvu:
Kana ba zenga yawu, yawu ke mena dyaka
mpe yawu ke basisa dyaka mitwikila.
⁸ Kana myanzi ya yandi me zingila na yisi ya ntoto
mpe kana kibuku yina me bikana kufwa na yisi ya
ntoto,
⁹ yawu ke mena dyaka kana yawu kuzwa mwa
maza,
yavu ke basisa bintala mutindu yinti ya malu-
malu.
¹⁰ Kasi muntu ke kufwaka, ngolo ya yandi ke
manisaka.
Ntangu muntu ke kufwaka, wapi kisika yandi ke
kwendaka?
¹¹ Maza ya mubu lenda zimbana,
banzadi ke yumaka mpe ke kawukaka.
¹² Na yina muntu yina me lala, yandi lenda vum-
buka dyaka ve.
Konso ntangu yina zulu ke vwanda, yandi ke vum-
buka dyaka ve,
yandi ke basika ve na pongi ya yandi.

*

13 Aa! Nzambi,
kana nge bumbaka kwandi munu na yinsi ya
bafwa,
kana nge bumbaka kwandi munu na kati ya man-
sweki tii na ntangu yina nkele ya nge ke
manisa.

Na yina, nge zolaka kubika ntangu, yina nge zo-
laka bambukila munu moyo!

14 Kana muntu me kufwa, yandi lenda kuzinga
dyaka?

Na yina, bilumbu nyonso ya kisalu ya munu,
mu ke vingila tii ntangu yina muntu ya nkaka ke
kwiza yingana na kisika ya munu.

15 Na yina, nge ke bokila munu, mpe mu ke pesa
nge mvutu,
nge ke sosa na kutala munu, munu yina nge
yidikaka!

16 Ntangu yayi, nge ke na kutanga lutangu ya
balutambi ya munu,
nge ke na kutala dyaka ve masumu ya munu.

17 Yimbi ya munu ke ya kukangama na kati ya
nkutu,
mpe nge ke katula yimbi ya munu.

*

18 Kasi, mongo ke kubwaka mpe ke mwanganaka,
matadi mpe ke sobaka bisika.

19 Maza lenda kubebisa matadi,
maza ya mvula ke nataka ntoto,
Ni mutindu yina mpe, nge ke zimbisaka kivuvu ya
muntu.

20 Nge ke bikaka ve na kulosa yandi na ntoto mpe
yandi ke kwendaka.

Nge ke bebisaka kizizi ya yandi mpe nge ke bingisaka yandi.

²¹ Bana ya yandi ke na nkembo? Ve, yandi zaba yawu ve.

Bawu kele ya kukuluka? Ve, yandi ke talaka yawu ve.

²² Yandi ke na kutala mpasi samu na nzutu ya yandi mosi,
yandi ke na kati ya kyadi samu na yandi mosi.

15

Bampova ya Elifaze: Muntu ya yimbi ke vuuka ve

¹ Elifaze, mu-Temane, tubaka:

² Muntu ya ndwenga mutindu nge me bonga ve na kupesa mvutu yina kele ve na mfunu, yandi ke zonzaka ve mambu ya mpamba!

³ Nge ke nwaninaka luzingu ya nge na mambu ya mpamba,
mambu ya mpamba yina kele ve na ndandu?

⁴ Kasi nge, nge ke zitisaka Nzambi ve.
Nge me bika kusambila Nzambi,

⁵ samu ti, ni yimbi ya nge ke twadisaka yinwa ya nge,
mpe nzonzolo ya nge kele kaka ya mayela ya kuvuna.

⁶ Ni munu ve, ni yinwa ya nge mosi ke na kufunda nge,
ni mambu yina nge ke basisaka na yinwa ya nge mosi ke na kufunda nge.

⁷ Na kati ya bantu nyonso ni nge muntu ya ntete?
Nge butukaka ntete na myongo ya fyoti?

⁸ Nge kuwaka mambu yina basikaka na lukutakanu ya Nzambi?
Kaka ni nge ke na ndwenga?

⁹ Yinki nge zaba yina beto zaba ve?
Wapi mayela yina ke na nge, yina beto kele ve na yawu?

¹⁰ Na kati ya beto, ya ke na bayina ke na bansuki ya mpembe, biboba,
mpe bantu yina me lutila kununa na tata ya nge.

¹¹ Nge ke na kutala ti mbombolo ya Nzambi me lunga ve?
Mambu yina ba me zabisa nge na malembe nyonso, yawu mpe me lunga ve?

*

¹² Wapi sika ntima ya nge ke na kunata nge?
Samu na yinki meso ya nge ke na kwendaka tala kidi-kidi?

¹³ Wapi mutindu nge lenda dasukila Nzambi,
mpe kubasisa nzonzolo ya mutindu yina?

¹⁴ Nani kele muntu samu ti yandi vwanda ya kuvedila?
Wapi mutindu muntu yina me butuka na kento lenda vwanda ya kudedama?

¹⁵ Kana Nzambi kele ve na kivuvu na balongo ya yandi,
kana na meso ya yandi, dizulu, kele ve ya kuvedila,

¹⁶ wapi mutindu ke vwanda muntu ya nganzi mpe ya muvusu,

muntu yina ke kunwaka masumu mutindu maza?

*

¹⁷ Kuwa munu, mu ke longisa nge!

Mu ke zabisa nge mambu yina mu me tala,

¹⁸ mambu yina bantu ya ndwenga tubaka,
mambu yina katukaka na bankooko ya bawu,
yina bawu bumbaka ve.

¹⁹ Kaka ni na sika ya bawu yinsi pesamaka,
nzenza mosi ve vwandaka me kwiza zinga na kati-
kati ya bawu.

²⁰ Muntu ya yimbi ke talaka mpasi bilumbu
nyonso ya luzingu ya yandi.

Yawu ke vwandila mutindu yina, bamvula nyonso
yina ba kubikaka na yandi, muntu ya mu-
vusu.

²¹ Makelele ya nsisi ke wakana na makutu ya
yandi,

mpe ata na ntangu ya kizunu, muntu yina ke
mwangisaka nyonso, ke bwidila yandi.

²² Yandi ke kwikila ve ti yandi ke vuuka na kito-
mbe ya kulutula

samu ti mbele ya mvita me kubama na kufwa
yandi.

²³ Yandi ke kwendaka tambula kidi-kidi samu na
kusosa madya,

yandi zaba ti kilumbu ya kitombe ya kulutula ke
na kuvingila yandi.

²⁴ Mpasi na kyadi ke fulusa yandi na boma.

Yawu ke lwata yandi mutindu ntinu me kubama
na mvita,

²⁵ samu ti yandi me nanguna diboko ya yandi
samu na kubalukila Nzambi,

yandi me sosa kunwanisa Nzambi ya lulendo.

²⁶ Yandi ke na kukima mbangu na nsoni nyonso samu na kwenda nwanisa Nzambi, yandi ke na kubumba nzutu ya yandi na binwanunu ya bisengo yina ke kebaka nzutu.

²⁷ Kizizi ya yandi vwandaka ya kufuluka na mafuta, mpe nzutu ya yandi vwandaka nene na mafuta.

²⁸ Kasi yandi ke zinga na bambanza ya kumwanganana, na kati ya bayinzo yina ke dyaka na bantu ve, mpe me banda na kumwanganana.

²⁹ Yandi ke mvwama dyaka ve, bimvwama ya yandi ke kuma dyaka ve mingi, yandi ke vwanda dyaka ve nsangu na yinsi.

³⁰ Yandi ke lenda ve na kukatuka na kitombe ya kulutula. Milaka ya tiya ke yumisa bikuni ya yandi, Nzambi ke bingisa yandi na mupepe ya yinwa ya yandi.

*

³¹ Yandi tula ve kivuvu na mayindu ya yandi! Yawu kele nzila ya yimbi, samu ti kaka ni mayindu ya yandi ke vwanda musendo ya yandi.

³² Mambu yayi ke salama ntete yandi kufwa, mpe yandi ke kuzwa dyaka ve bintala ya malumu.

³³ Yandi ke vwanda mutindu yinti ya vinu yina me bwisa bambuma ya yawu ata kuyela, yandi ke vwanda mutindu yinti ya olive yina me bwisa bifulu ya yandi.

³⁴ Bantu ya dikanda ya musumuki ke kuma bisita, mpe tiya ke yoka bayinzo ya lele ya muntu yina ke ndimaka madeso ya bana.

³⁵ Muntu yina ke na mabanza ya nkwamusu mutindu kento ke na kivumu, yandi ke buta mambu ya yimbi, yina ke basika na yandi ke kaka yimbi.

16

Mvutu ya Yobi: Mbangi ya munu ke na dizulu

¹ Na yina, Yobi vutulaka:

² Mu me kuwaka mambu mingi ya mutindu yayi. Benoni, beno ke na kusadisa munu ve, kasi beno ke na kutalisa dyaka munu mpasi mingi.

³ Benoni ke na kutuba: «Mambu yayi ke kaka mutindu mupepe ya mpamba, yawu ke manisa kwandi?

Yinki ke na kupesa nge nkele, samu ti nge kupesa mvutu ya mutindu yayi?»

⁴ Kana beno vwandaka na kisika ya munu, munu mpe mu zolaka zonza mutindu beno.

Mu zolaka sala kinzonzi ya mbote samu na kufunda beno, mu zolaka seka beno na kuningisa yintu.

⁵ Mu zolaka kukindisa beno na mambu yina ke basika na yinwa ya munu.

Mu zolaka sadisa beno na mambu yina ke basika na bikoba ya munu.

*

⁶ Kana mu zonza, bampasi ya munu ke manisa ve,

mpe kana mu bika na kuzonza, wapi mutindu bampasi yango ke kwenda ntama?

⁷ Kasi na ntangu yayi, yandi me manisa munu ngolo.

Nge me kotisa mvwanzi na kati ya dikanda ya munu nyonso.

⁸ Nge me nunisa munu mpe mu me konda, yawu ke na kufunda munu mpe ke na kutuba ti mu me sala yimbi.

⁹ Nkele ya yandi ke na kupasula munu, yandi ke na kunwanisa munu.

Yandi ke na kukwetisa meno samu na munu.

Mbeni ya munu ke na kutala munu na nkele nyonso.

¹⁰ Bawu ke na kufungudila munu bayinwa ya bawu ya nene,

na kutalisa munu mpasi, bawu ke bulaka munu na matama.

Bawu nyonso ke vukanaka samu na kunwanisa munu.

¹¹ Nzambi me yekula munu na maboko ya ntwenya,

yandi me losa munu na maboko ya bantu ya yimbi.

*

¹² Mu vwandaka ya munu swii, kasi yandi me ningisa munu,

yandi me simba munu na dikosi mpe yandi me losa munu na ntoto.

Yandi me telemisa munu, mutindu kibulu yina yandi ke losila madyonga.

¹³ Madyonga ya yandi ke na kuzwa munu bisika nyonso.

Yawu ke na kutobola nzutu ya munu nyonso,
yawu ke na kumwangisa misopo ya munu na
ntoto.

¹⁴ Yandi me tobola munu mabulu-mabulu,
yandi ke na kukima mbangu na sika ya munu
mutindu kinwani.

¹⁵ Mu me tunga kinkuti ya ngoto samu na nzutu ya
munu,
mu me kotisa mbunzu ya munu ya kati ya ntoto.

¹⁶ Meso ya munu me kuma mbwaki samu na
kudila,
mpewo ya lufwa me bwidila munu na meso.

¹⁷ Na kutala mbote, mambu ya ngolo kele ve na
maboko ya munu,
mpe lusambulu ya munu kele ya kuvedila.

*

¹⁸ Ntoto, kufuka ve menga ya munu.

Bika ti kulooka ya munu kuwakana ntama!

¹⁹ Kubanda ntangu yayi, mu me kuma na mbangi
kuna na dizulu,

Kuna na bisika ya kuzangama, mu ke na muntu
yina ke nwanina munu.

²⁰ Bandiku ya munu ke na kusekaka munu,
kasi, mu ke na kuyawula na sika ya Nzambi na
kudila nyonso.

²¹ Bika ti nzonzi kuvwanda na kati-kati ya munu
na Nzambi

mutindu muntu ke nwaninaka mpangi muntu!

²² Samu ti lutangu ya bamvula ya luzingu ya munu
me kuma na nsuka,
mu ke baka nzila na kukwenda, mu ke vutuka
dyaka ve.

17

Mvutu ya Yobi: Mu ke dyaka ve na kivuvu

¹ Ngolo ya munu ke na kumanisa,
mu me kuma pene-pene na lufwa,
ndyamu ke na kuvingila munu.

² Bayina ke sekaka bantu ke na kuzunga munu,
bifingu ya bawu ke katulaka munu pongi.

³ Mulemvo ya nge, futa mpaku samu na kukuula
munu.
Nani lenda baka lukanu ya kukuula munu kana
nge ve?

⁴ Ya tsyelika, nge me kanga mayela ya bawu,
nge ke bika ve ti bawu nunga.

⁵ Bawu kele mutindu muntu yina me bokila bam-
pangi ya yandi na kudya kintwadi na yandi,
kasi yandi me bika ti bana ya yandi kuvingila na
mpamba kikunku ya bawu.

*

⁶ Yandi tulaka munu mfumu ya bantu,
kasi ntangu yayi, mu me kuma muntu yina ba ke
na kulobola mante na kizizi.

⁷ Meso ya munu ke na kutala dyaka ve mbote,
samu ti mpasi me lutila,
nzutu ya munu nyonso me kuma mutindu
mpewo.

⁸ Bantu ya kusungama ke na kuyituka na mutindu
yina ba ke na kusala munu,
bayina ke salaka ve yimbi ke na kudasukila bantu
ya yimbi.

⁹ Muntu ya kudedama ke vibidilaka na ndyatulu
ya yandi ya mbote.

Maboko ya muntu ya kuvedila ke lutilaka na kuvwanda ngolo.

10 Benoni bandiku ya munu, mulemvo ya benoni, benoni kwiza benoni nyonso!

Mu ke na kutala muntu mosi ve ya ndwenga na kati-kati ya benoni!

*

11 Bilumbu ya munu me manisa, mambu yina mu kanisaka na kusala me suka, mpe mambu ya ntima ya munu me salama dyaka ve!

12 Bawu ke talaka ti mpimpa ni ntangu, bawu ke talaka ti nsemo ke na kubelama, ata ti kitombe ya kulutila ke ntete kuna!

13 Yinzo yina mu ke na kivuvu ya kuzwa, ya kele ve ni yinsi ya bafwa?

Mu ke kwenda yidika mfulu ya munu na kati ya kitombe ya kulutila.

14 Mu ke na kulooka na sika ya ndyamu: «Nge kele tata ya munu», na sika ya batunga, mu ke na kutuba: «Nge kele mama ya munu, nge kele kibusi ya munu!»

15 Wapi kivuvu ya munu?

Nani lenda tala kivuvu ya munu?

16 Ve, kivuvu ya munu ke kulumuka na munu na yinsi ya bafwa, kintwadi, beto ke kwenda pema na yisi ya ntoto.

18

Mambu ya Biledade: Mutambu samu na bantu ya yimbi

¹ Biledade, mu-Suwa, bakaka kinzonzi, yandi tubaka:

² Tii wapi ntangu beno ke manisa na kuzonzila mambu yayi?

Beno yindula mpe beto ke zonga.

³ Samu na yinki ba ke kutala beto mutindu bibulu? Samu na yinki beno ke na kutala beto mutindu bizoba ya mpamba-mpamba?

⁴ Nge yina me fuluka na nkele, samu na nge, ba bika ntoto? Samu na nge, matadi mpe ke sobaka bisika?

*

⁵ Ya tsyelika, mwinda ya muntu ya yimbi ke kufwa, mulaka ya tiya ya yandi ke lezima dyaka ve.

⁶ Na yinzo ya yandi ya lele, nsemo ke vwanda dyaka ve, mwinda ya luzingu ya yandi ke kufwa.

⁷ Kutambula ya yandi ya kibakala, ke kuma nkufi, mambu yina yandi kanisaka na kusala, ni yawu ke bwisa yandi.

⁸ Ya tsyelika, makulu ya yandi me kangama na mpwasa, yandi ke na kutambula na mabulu ya mpwasa.

⁹ Mutambu me bwila yandi na kinkoso, basinga ya mutambu me kanga yandi.

¹⁰ Singa ya kitumbu yina ke na kuvingilaka yandi, ya ke ya kubumbama na yisi ya ntoto, mutambu mosi ke na kuvingila yandi na nzila.

11 Boma ya nsisi ke na kuzunga yandi balweka
nyonso,
yawu ke na kusimba yandi na makulu.

*

12 Yandi vwandaka na ngolo, kasi nsatu me man-
isa yandi ngolo,
mpasi me kuma pene-pene ya yandi.

13 Yawu ke na kudya yandi mpusu ya nzutu,
mwana ya ntete ya lufwa ke na kudya yandi bi-
nama ya nzutu,

14 Ba ke katula yandi na yinzo ya yandi ya lele,
kisika yina yandi ke na kuzinga na luken-
golo nyonso.

Ba ke nata yandi na ngolo na sika ya ntinu ya
bunsisi.

15 Muntu ya nkaka lenda zinga na yinzo yina,
samu ti yawu ke dyaka ya yandi ve,
sufe ke yoka mvwilu ya yandi nyonso.

16 Na yisi, myanzi ya yandi me yuma,
mpe na zulu bintala ya yandi me beba.

*

17 Na ntoto, ba ke bambukila dyaka yandi moyo
ve,
nkumbu ya yandi ke zimbana.

18 Ba me katula yandi na kati ya nsemo, ba me losa
yandi na kitombe ya kulutula,
ba me bingisa yandi na yinza.

19 Yandi ke vwanda ve na bana, na mitekolo,
mpe ata muntu ke bikana moyo na kisika yina,
yandi vwandaka zinga na yinsi ya nzenza.

20 Bantu ya wesete ke yituka na mambu yina ke
kumina yandi,

bantu nyonso ya esete ke fuluka na boma.

²¹ Ni mutindu yayi ke vwanda bayinzo ya bantu yina kele ve ya kudedama, ni mutindu yayi kele kisika ya bayina zaba ve Nzambi.

19

Mvutu ya Yobi: Na nsuka, kikuudi ya munu ke telama

¹ Na yina, Yobi tubaka:

² Tii wapi ntangu beno ke nyongisa munu, mpe beno ke sasa munu na mambu ya beno?

³ Ya me kuma bambala kumi yina beno ke na kufingaka munu, beno ke na nsoni ve na kunyokola munu?

⁴ Kana mu landaka nzila ya yimbi, yimbi yina me tadila kaka munu.

⁵ Kana ya tsyelika beno ke na kutelemina munu, kana beno ke na kusemba munu samu na nsoni ya munu,

⁶ beno fwana kuzaba ti, ni Nzambi ke na kutalisa munu mpasi, mpe me kanga munu na mutambu ya yandi.

*

⁷ Kana mu zonzila mambu ya ngolo yina mu ke na kutala, ata muntu ke pesa munu mvutu. Kana mu tuba ti beno kwiza mbangu, ata muntu ke nwanina munu!

⁸ Yandi me kanga munu nzila, mu lenda luta dyaka ve,

yandi me tula kitombe ya kulutula na banzila ya munu.

⁹ Yandi me katula kimvwama ya munu,
yandi me katula nkembo ya munu yina mu vwan-
daka lwata mutindu yimpu.

¹⁰ Yandi me lembisa munu nyonso mpe ya munu
yimeni,
yandi me katula kivuvu ya munu mutindu ba ke
timunaka yinti.

¹¹ Yandi me dasukila munu,
yandi ke na kutala munu mutindu mosi na bam-
beni ya yandi.

¹² Binwani ya yandi ke kwizaka kintwadi,
bawu me fungula nzila tii na sika ya munu,
bawu me sala kivwandu ya bawu na balweka
nyonso ya yinzo ya munu ya lele.

¹³ Yandi me sala ti bampangi ya munu kuvwanda
ntama na munu,
bayina zaba munu ke na kwendaka kima munu.

¹⁴ Bayina vwandaka na munu me bika munu,
bandiku ya munu me zimbana munu.

¹⁵ Banzenza yina ke na yinzo na bisadi ya munu
ya bakento ke na kutala munu mutindu
nzenza,
na meso ya bawu mu me kuma muntu yina bawu
zaba ve.

¹⁶ Kana mu bokila kisadi ya munu, yandi ke ndima
ve.
Na kundima, mu fwana kubondila yandi.

¹⁷ Nsunga ya yinwa ya munu ke na kubingisa
kento ya munu,

mu me kuma ngazi na meso ya bana ya munu mosi.

¹⁸ Bana ya fyoti mpe ke na kusafula munu, kana mu telama, bawu ke seka munu.

¹⁹ Bantu yina mu vwandaka zonzila mansweki ya munu, bawu ke na kutala munu nganzi, bayina mu vwandaka zola me balukila munu.

²⁰ Mikwa ya munu me kangama na mpusu ya nzutu ya munu mpe na musuni ya munu, kaka ni mpusu ya meno me bikana na munu.

²¹ Beno bandiku ya munu, beno fwila munu kyadi, beno fwila munu kyadi, samu ti Nzambi me bula munu!

²² Samu na yinki beno ke na kukwamisa munu mutindu Nzambi?
Beno me yukuta ve musuni ya munu?

²³ Mu zola ti ba sonika mambu ya munu, mu zola ti ba sonika yawu na dibuku!

²⁴ Ba sonika yawu na kisonokono ya kisengo to ya kokote, samu ti yawu bikana ya kusonama na ditadi bantangu nyonso!

²⁵ Munu, mu zaba mbote ti kikuudi ya munu kele moyo,

mpe yandi ke telama muntu ya suka na ntoto,

²⁶ ntangu mpusu ya nzutu ya munu ke beba, munu, na nzutu ya munu, mu ke tala Nzambi.

²⁷ Munu, mu ke tala yandi, meso ya munu ke tala yandi, kasi muntu ya nkaka ve,
mu zola ti yawu kusalama na nswalu, mu ke na kuvibidila dyaka ve!

²⁸ Ntangu beno ke tuba: «Samu na yinki beto ke na kwendaka landa yandi?»

Na yina, ba ke bakula wapi kisika me katuka mpasi ya munu.

²⁹ Beno tala ya beno boma ya mbele ya mvita, samu ti nkele ya beno lenda nata na beno lufwa ya beno na mbele ya mvita.

Na yina, beno ke zaba ti, mfundusu kele!

20

Mambu ya Sofale: Buyenge ya muntu ke zingilaka ve

¹ Sofale mu-Nama tubaka:

² Ni yawu yina, mabanza ya munu ya manyongo ya munu ke na kunata munu na kupesa mvutu,

samu ti ntima ya munu ke na kubaba.

³ Mu ke na kuwa bansembolo yina kele bifingu samu na munu, mpeve ya munu ke pesa munu mayela ya kupesa mvutu.

⁴ Nge zaba ve ti, katuka ntama, kubanda ntangu yina Nzambi tulaka muntu na ntoto,

⁵ lunungu ya bantu ya yimbi ke zingilaka ve bantangu mingi,

mpe ti kilengi yina bantu ya masumu ke talaka, yawu ke vwandaka kaka ya mwa ntangu fyoti?

*

⁶ Ntangu mutela ya yandi vwandaka kuma tii na dizulu,

ntangu yintu ya yandi vwandaka kuma tii na matuti,

⁷ yandi ke zimbana ya mankululu mutindu ke zimbanaka matufi.

Bayina vwandaka tala yandi ke tuba:

«Wapi kisika yandi me kuma?»

⁸ Yandi ke zimbana mutindu ndosi,

mpe ba ke tala dyaka yandi ve,

ba ke bingisa yandi mutindu lumoni ya mpimpa.

⁹ Bayina vwandaka tala yandi, ke tala dyaka yandi ve,

na kisika yina yandi vwandaka zinga, ba ke tala dyaka yandi kuna ve.

¹⁰ Bana ya yandi fwana kufuta bayina bawu salaka ti ba kuma bamputu.

Na maboko ya yandi mosi, yandi ke vutula na bamputu bimvwama ya yandi.

¹¹ Nzutu ya yandi nyonso vwandaka ngolo mutindu ntwenya,

kasi ni yawu ke kwenda na yandi na yisi ya ntoto.

*

¹² Kana yimbi kele mbote na kati ya yinwa ya yandi,

kana yandi bumba yawu na yisi ya ludimi ya yandi,

¹³ kana yandi bumba yawu kondwa kubika yawu, kana yandi tatamana na kubumba yawu na yinwa ya yandi,

¹⁴ madya ya yandi ke kituka na kati ya kivumu ya yandi.

Na kati ya yandi, yawu ke kuma mutindu mante ya mpidi.

15 Bimvwama yina yandi minaka, yandi ke luka yawu,

Nzambi ke katula yandi yawu na kivumu.

16 Yandi fifaka mante ya bampidi, ludimi ya bampidi ke kufwa yandi.

17 Yandi ke tala dyaka ve bamwila, mpe banzadi na muzumba ya mafuta ya nyosi na miliki ya mbote!

18 Yandi ke vutula ndandu yina yandi kuzwaka, yandi ke mina dyaka ve yawu, yandi ke yangalala dyaka ve na bima ya mum-bungu ya yandi.

19 Samu ti, yandi nyokolaka bamputu mpe yandi mangaka bawu.

Yandi labaka bima na bayinzo yina yandi tungaka ve.

20 Yandi yukutaka ve na bansatu ya yandi, na luzolo ya yandi ya bima ya yinza, yandi ke bikaka ata kima ve.

21 Mutindu yandi vwandaka yukuta ve na bansatu ya yandi, ni yawu buyenge ya yandi ke zingila ve.

*

22 Na kati ya bimvwama ya yandi ya kulutula, yandi ke vwanda na kati ya bampasi, bampasi ya konso mutindu ke bwidila yandi.

23 Ntangu yina yandi ke na kufulusa kivumu ya yandi, Nzambi ke fidisa yandi nkele ya yandi ya kulutula,

yandi ke nokisa yandi yawu mutindu mvula na nzutu.

²⁴ Kana yandi kima samu na kusosa na kuvuuka na binwanunu ya bisengo, munani ya kisengo ya mbwaki ke tobola yandi nzutu.

²⁵ Kana yandi katula dyonga yina me kota yandi na nzutu, mpe mbele yina ke lezimaka, yina me kota yandi na mbala ya kivumu, boma ya lufwa ke kuzwa yandi.

*

²⁶ Ba me losa bimvwama ya yandi na kati ya kitombe ya kulutula, tiya yina ke na kulema yawu mosi ke kwiza yoka yandi, tiya ke nyengisa nyonso yina ke bikana na yinzo ya yandi ya lele.

²⁷ Dizulu ke lakisa yimbi ya yandi na pwelele nyonso, mpe ntoto ke balukila yandi.

²⁸ Nyamba ya maza ke nata bima ya yandi, na kilumbu yina Nzambi ke lakisa nkele ya yandi.

²⁹ Ni musendo yayi Nzambi kubikaka na muntu yina ke salaka yimbi, ni mvwilu yayi Nzambi salaka nsilulu ya kupesa yandi.

21

Mvutu ya Yobi: Bantu ya yimbi ke vuukaka na ntangu ya mpasi

¹ Yobi vutulaka:

² Beno kuwa, beno kuwa mambu ya munu,
ni mbombolo yina beno ke na kupesa munu.

³ Sofale, bika ti mu zonza,
mpe na ntangu mu ke manisa na kuzonza,
nge lenda ya nge kuseka munu.

⁴ Ni na sika ya muntu mu ke na kuyawula?
Wapi mutindu mu ke lemba ve na kuvibidila?

⁵ Beno baluka na kutala munu, mpe beno ke yi-
tuka,
beno tula maboko na bayinwa ya beno.

⁶ Ntangu mu ke na kuyindula mambu yina me
kumina munu, boma ke na kusimba munu,
nzutu ya munu nyonso ke na kutekita na boma.

⁷ Samu na yinki bantu yina ke salaka yimbi ke
kuzinga?

Samu na yinki bawu ke nunaka?

Samu na yinki bawu ke kuzwaka dyaka ngolo?

⁸ Na meso ya bawu, bana ya bawu ke na kubonga
kintwadi na bawu,
batekolo ya bawu kele na bawu.

⁹ Na sika ya bawu, boma kele ve, bawu ke na
kizunu,
yinti ya Nzambi ke bwidila bawu ve.

¹⁰ Bangombe ya bawu ya mbakala ke kondwaka
ve mabuta,
bangombe ya bawu ya kento ke butaka ve bana ya
kufwa.

¹¹ Bawu ke bikaka bana ya bawu ya fyoti kukima
mbangu mutindu mameme,
mpe bana ya bawu ke binaka na kimpwanza
nyonso.

12 Bawu ke yimbilaka na muningu ya ngoma, ya nsambi,
bawu ke yangalalaka na muningu ya dituutu.

13 Bawu ke manisaka luzingu ya bawu na buyenge,
mpe bawu ke kwendaka na yinsi ya bafwa na kizunu.

14 Kasi, bawu vwandaka tuba na Nzambi: «Bika beto swii,
beto kele ve na nsatu ya kuzaba nzila ya nge.

15 Nzambi-Mpungu kele nani samu ti beto kusadila yandi?

Wapi ndandu beto ke kuzwa na kusambilaka yandi?»

16 Ya tsyelika, buyenge ya bawu kele ve na maboko ya bawu.

Mambu yina bantu ya yimbi ke kanisaka na kusala kele ntama na munu!

17 Kasi bantangu ya nkaka, mwinda ya bantu ya yimbi ke kufwaka,

mpasi ya kulutila mpe ke kuminaka bawu,
mpe Nzambi ke pesaka bawu kikunku ya bawu ya nkele ya yandi.

18 Bika ti bawu kuvwanda mutindu matiti ya nyanga, yina ba me nata na mupepe,
to mutindu fundu-fundu ya ntoto yina kimbongila me nanguna.

19 Kitumbu ya Nzambi kele samu na bana ya muntu ya yimbi?

Ya me lunga ti Nzambi kupesa muntu ya yimbi kitumbu samu ti yandi kuzaba yandi.

20 Bika ti, na meso ya yandi mosi, yandi kutala bampasi ya yandi,

ni yandi me lunga na kunwa nkele ya kulutila ya Nzambi-Mpungu.

21 Ya tsyelika, ntangu bawu ke kufwa, kana bamvula ya bawu me manisa, luzingu ya bana ya bawu, kele dyaka ve mfunu samu na bawu.

22 Muntu lenda kuzabisa Nzambi dyambu yina yandi ke sala?

Yandi yina ke fundisaka bayina kele na mazulu?

23 Ba ya nkaka ke kufwaka na kati ya buyenge ya bawu,

na kyese nyonso mpe na kizunu.

24 Bawu kele na mafuta mpe bawu kele nene, bawu ke na mavimpi ya mbote.

25 Ba ya nkaka ke kufwaka yimbi, kondwa kutala kilengi ya luzingu.

26 Bawu nyonso ke vutukaka na ntoto mpe banselele ke kudyaka bawu.

27 Mu zaba mbote mabanza ya beno, na mambu ya yimbi yina beno ke na kubanzila munu.

28 Beno ke na kutuba: «Wapi yinzo ya muntu ya ngolo?

Wapi yinzo kisika vwandaka zinga bantu ya yimbi?»

29 Beno yufulaka ve bantu yina vwandaka luta na nzila?

Beno me zimbana kimbangi ya bawu?

30 Na kilumbu ya mwangusulu, mpasi ke bwidila ve muntu ya yimbi, na kilumbu ya nkele ya Nzambi, yandi ke vwanda ya kubumbama.

³¹ Nani ke lenda na kusemba ndyatulu ya yandi?
Nani ke futisa yandi yimbi yina yandi me sala?

³² Ba ke nata yandi na mpyema,
mpe ba ke kengidila ndyamu ya yandi.

³³ Ntoto ya mudimba ke yamba yandi mbote,
bantu nyonso ke tambula na manima, mpe na
mantwala ya yandi.

³⁴ Wapi mutindu beno lenda pesa munu
bankidusulu ya yimbi?
Bamvutu yina me bikana na beno kele kaka lu-
vunu.

22

*Mambu ya Elifaze: Ya tsyelika Yobi me sala
yimbi*

¹ Elifaze mu-Temane vutulaka:

² Nzambi lenda vwanda na nsatu ya lusalusu ya
muntu?

Ve! Muntu ya ndwenga kele mfunu samu na yandi
mosi.

³ Nzambi-Mpungu ke tala kilengi, kana nge kele
muntu ya kudedama?

Kana nge kele ya kusungama, wapi ndandu yina
yandi ke kuzwa?

⁴ Ni kuzitisa Nzambi ke sala ti yandi kotalisa nge
mpasi,

to ni samu na yawu yandi ke na kusemba nge?

⁵ Nge me sala ve yimbi ya kulutila?

Masumu ya nge kele ve ya mingi-mingi?

⁶ Nge vwandaka baka bima ya bampangi ya nge
samu na bamfuka,

nge vwandaka botola bawu binkuti ya bawu,

nge vwandaka bika bawu kondwa binkuti.

⁷ Nge pesaka ve maza na muntu yina vwandaka na mpwila,
nge mangaka na kupesa dimpa na muntu yina vwandaka na nsatu.

⁸ Yinsi vwandaka mvwilu ya muntu ya ngolo, ni bantu ya lunangu vwandaka yala yawu.

⁹ Ntangu mifwidi vwandaka kwiza sosa lusalusu, nge vwandaka vutula bawu maboko mpamba, nge vwandaka kwamisa bansaana.

¹⁰ Ni yawu yina mitambu me zunga nge, na mbala mosi boma ke na kusimba nge.

¹¹ Nge ke na kutala ve kitombe yayi ya kulutula? Nge ke na kutala ve maza yayi ya mingi-mingi yina me dyamisa nge?

¹² Nzambi kele ve kuna na zulu? Tala mutindu bambwetete kele ya kuzangama mingi na zulu!

¹³ Mpe nge ke na kutuba: «Yinki Nzambi zaba? Yandi lenda fundisa muntu yina ke na kati ya kitombe ya kulutula?

¹⁴ Matuti ke fukaka yandi, yandi ke talaka ata kima, yandi ke tambulaka na ndilu nyonso ya dizulu.»

¹⁵ Nge zola kutambula na banzila ya nge ya ntama, yina bantu ya yimbi ke landaka?

¹⁶ Bawu zimbanaka na mbangu, balufulu ya bayinzo ya bawu kele mutindu maza ya nzadi yina ke na kuluta.

¹⁷ Bawu vwandaka tuba na Nzambi: «Katuka na mantwala ya beto!»

Yinki Nzambi-Mpungu lenda sala samu na bawu?

¹⁸ Na kutala mbote, ni yandi fulusaka bayinzo ya bawu na bimvwama.

Kasi malongi ya bantu ya yimbi kele ntama na munu!

¹⁹ Bantu ya kudedama ke tala kubwa ya bawu, bawu ke yangalala, bayina salaka ata kima ke seka bawu.

²⁰ «Muntu yina vwandaka sala ntembe na beto yandi me zimbana ve?

Tiya me yoka ve bimvwama ya bawu yina bikanaka?»

²¹ Mulemvo ya nge, wisana na Nzambi mpe nge ke kuzwa kizunu, nge ke zinga dyaka luzingu ya mbote.

²² Mulemvo ya nge, ndima malongi yina ke na kubasika na yinwa ya Nzambi, bumba mambu ya yandi na ntima ya nge.

²³ Luzingu ya nge ke bonga dyaka kana nge vutuka na sika ya Nzambi-Mpungu, kana nge katula kondwa ludedomo na yinzo ya nge ya lele.

²⁴ Losa wolo na fundu-fundu ya ntoto, losa wolo ya kizunga ya Ofile na kati ya matadi yina ke na kati ya muzumba.

²⁵ Na yina, Nzambi-Mpungu ke kuma wolo ya nge mpe kikunku na nene ya palata.

²⁶ Na yina, Nzambi-Mpungu ke vwanda kyese ya nge, mpe nge ke talisa kizizi ya nge na Nzambi.

²⁷ Ntangu nge ke yawula na sika ya yandi, yandi ke kuwa nge,

mpe nge ke lungisa balukanu nyonso.

²⁸ Kana nge baka lukanu ya kusala kima, yawu ke salama samu na nge, nsemo ke kyenzula banzila nyonso ya nge.

²⁹ Kana muntu kele ya kukuluka, nge ke zabisa yandi: «Telama!»

Samu ti Nzambi ke kuulaka muntu ya kukuluka.

³⁰ Yandi ke kuulaka ata muntu yina me sala yimbi, Nzambi ke kuula muntu yina samu na maboko ya nge ya kuvedila.

23

Mvutu ya Yobi: Nzambi me manga na kuwisana

¹ Na yina, Yobi vutulaka:

² Bubu yayi dyaka, kuyawula ya munu kele mutindu mu ke na kusadila Nzambi yintu ngolo,

mu ke na kutula diboko na yinwa samu ti mu looka ve.

³ Aa, kana mu zabaka wapi kisika mu lenda tala yandi, mu zolaka kwenda tii na kisika yina yandi ke zingaka!

⁴ Mu zolaka talisa dyambu ya munu na ntadisi ya yandi, samu na kulakisa ti mu me sala ve yimbi,

mu zolaka zabisa yandi mambu nyonso yina kele na kati ya ntima ya munu.

⁵ Mu ke zaba wapi mvutu yandi ke vutula munu mpe mu ke bakula yinki yandi ke zabisa munu.

⁶ Yandi ke sadila ngolo ya yandi nyonso

samu na kufundisa munu?

Ve, kasi mu banza ti yandi ke sala keba na munu.

⁷ Kuna, ya ke vwanda na muntu ya kusungama
yina ke sala bunzonzi na yandi,
mpe mu ke vuuka ya mankululu na mantwala ya
zuzi ya munu.

*

⁸ Kasi kana mu kwenda na esete, yandi kele ve,
na wesete, mu me tala yandi ve.

⁹ Yandi ke na kusala kuna na node? Mu ke na
kutala yandi ve.

Yandi me bumbama na sude? Mu ke na kutala
yandi ve.

¹⁰ Yandi zaba mbote nzila kisika yina mu kele.

Kana yandi meka munu,
mu ke kuma mutindu wolo.

¹¹ Makulu ya munu me kwikama na kwendaka
landa nzila ya yandi.

Mu me landa nzila ya yandi ata kutengama.

¹² Mu me bika ve na kusadila bantumunu ya
bikoba ya yandi.

Mu me ndima na kutumama na mambu ya yinwa
ya yandi.

¹³ Kasi kana yandi baka lukanu, nani lenda sala ti
yandi soba yawu?

Nyonso yina yandi zola kusala, yandi ke sala
yawu.

¹⁴ Ya tsyelika, yandi ke lungisa lukanu yina yandi
bakaka samu na munu,
yandi ke lungisa mpe balukanu ya nkaka.

¹⁵ Ni yawu yina, mu ke ya kufuluka na boma na
ntadisi ya yandi.

Kana mu tatamana na kuyindula,
mu ke lutila dyaka na kuvwanda na boma ya
yandi.

¹⁶ Nzambi me lembisa ntima ya munu.

Nzambi-Mpungu me fulusa munu na boma,

¹⁷ ya vwanda kitombe ya kulutila,
ya vwanda mpimpa yina yandi me fukila munu,
ni yawu ve ke dingimisa munu!

24

*Mvutu ya Yobi: Samu na yinki Nzambi ke bikaka
bantu ya yimbi kusala yimbi?*

¹ Samu na yinki Nzambi-Mpungu me kubika ve
ntangu ya kusadila mfundusu ya yandi?

Samu na yinki bayina zaba yandi ke talaka ve
bilumbu yina yandi ke futisa bantu yimbi
ya bawu?

² Ba ke katulaka bandilu na bisika ya yawu,
ba ke labaka bibulu mpe ba ke dikilaka yawu.

³ Ba ke botolaka bambuluku ya bansaana,
ba simbaka ngombe ya mufwidi samu na mfuka.

⁴ Ba ke kabikisaka bantu ya mpasi na kutambula
na kimpwanza,
ba ke kwikaka bamputu nyonso ya yinsi na
kubumbama.

⁵ Mutindu bambuluku ya mfinda na yinsi ya
kuyuma,
bawu ke basikaka na suka-suka na kwenda sala,
samu na kuzwa mwa madya.
Bawu ke sosaka na bisika ya kuyuma dimpa ya
kudikila bana.

*

⁶ Samu na bibulu ya bawu,
bawu ke zengaka madya yina ke bikanaka na
bilanga,
bawu ke yonzikaka bambuma ya vinu,
na kati ya bilanga ya bayinti ya vinu ya bantu ya
yimbi.

⁷ Bawu ke lutisaka mpimpa banzutu mpamba,
kondwa binkuti,
bawu kele ve na kima ya kufuka banzutu samu na
madidi.

⁸ Bawu ke bolaka na maza ya mvula yina ke kulu-
mukaka na myongo,
na kondwa bisika ya kubumbama,
bawu ke simbaka matadi ya nene, samu na
nyamba ya maza.

⁹ Bawu ke botolaka nsaana na maboko ya mama
ya yandi na ngolo nyonso,
bawu ke bakaka bima ya mputu samu na mfuka.

¹⁰ Bawu ke tambusaka bawu banzutu mpamba,
kondwa binkuti,
bawu ke kwikaka bamputu na kunata bifunda
ya matiti ya bambuma ya faline na kati ya
nsatu nyonso.

¹¹ Bamputu ke kamunaka bambuma ya olive na
bilanga ya bamvwama,
bawu ke yidikaka vinu kasi bawu ke kufwaka na
mpwila.

*

¹² Na kati ya mbanza, ba ke na kuwa bantu ke na
kuyawula,
bayina me lwala ke na kusosa lusalusu,

kasi Nzambi ke na kutala ve ntima mpasi na busafu yina ke na kusalamaka!

¹³ Bantu ya yimbi ni bawu ke zolaka ve nsemo, bawu ke landaka ve banzila yina yandi ke kyen-zulaka, bawu ke bikaka yawu.

¹⁴ Muntu yina ke kufwaka bantu ke telamaka na ntangu bwisi ke kutsyaka, yandi ke kufwaka mputu mpe muntu ya mpasi, na mpimpa, yandi ke kumaka mutindu muyibi.

¹⁵ Meso ya muntu ya kinsuza ke vingilaka nkokila, yandi ke tulaka lele na kizizi ya yandi, yandi ke tubaka ti ata muntu ke tala yandi.

¹⁶ Na mpimpa, ba ke kotaka na bayinzo na ngolo nyonso, na ntangu, bawu ke vwandaka ya kubumbama, bawu zaba ve nsemo.

¹⁷ Samu na bawu, nsemo ya suka-suka kele mutindu mpewo ya lufwa, samu ti ni kuna bawu ke talaka boma ya mpewo ya lufwa.

*

¹⁸ Ya tsyelika, nyamba ya maza ke nataka bantu ya yimbi, kikunku ya yandi ya ntoto kele ya kusiingwa, bawu ke kwendaka sala ve na bilanga ya bayinti ya vinu.

¹⁹ Mutindu ntoto ya kuyuma ke minaka maza ya neze, ni mutindu yina mpe yinsi ya bafwa ke minaka bantu ya masumu.

²⁰ Bakento yina butaka bawu, me zimbana bawu, misete ke kudya bawu na nsayi nyonso, bantu ke zonzila dyaka ve bankumbu ya bantu yina!

Kukondwa ludedomo me zengana mutindu yinti.

²¹ Bawu me nyokola kisita, kento yina kele ve na mwana, bawu sadilaka ve mifwidi mambu ya mbote.

²² Kasi Nzambi ke na ngolo ya kubingisa bantu ya lulendo, ntangu yandi ke telamaka, bawu ke vwandaka dyaka ve na kivuvu ya kuzinga.

²³ Kana yandi pesaka bawu lukengolo mpe kivuvu, samu ti yandi sikikaka meso ya yandi na ndyatulu ya bawu.

²⁴ Bawu ke zangamaka na mwa ntangu mpe bawu ke zimbanaka, bawu ke kubwaka mutindu matiti ya bambuma yina ba me yonzika, mpe ba ke zengaka bawu mutindu ba ke zengaka matiti yina me yela.

²⁵ Kana ya kele ve mutindu yina, nani ke tuba ti ni mutindu yina ve? Nani ke zabisa munu ti mambu yina mu ke na kutuba kele mpamba?

25

Kinzonzi ya Biledade: Ba ke swanaka ve na Nzambi-Mpungu

¹ Biledade mu-Suwa vutulaka:

² Ni Nzambi kele Nzambi ya nsisi mpe ni yandi ke yalaka,

yandi ke salaka ti kizunu kuvwanda na mazulu.

³ Ba lenda tanga lutangu ya binwani ya yandi?
Na zulu ya nani nsemo ya yandi ke lezimaka ve?

⁴ Wapi mutindu muntu lenda vwanda ya
kudedama na ntadisi ya Nzambi?
Wapi mutindu muntu yina me butuka na kento
lenda vwanda ya kuvedila?

⁵ Kana na mantwala ya yandi ngonda ke lezimaka
ve,
kana bambwetete kele ve ya kuvedila na meso ya
yandi,

⁶ Na yina, yinki ba ke zonza samu na muntu yina
ke kufwaka,
yandi kele kaka ngambu ya mpamba?

26

*Mvutu ya Yobi: Yayi wapi mutindu ya nkin-
dusulu?*

¹ Na yina, Yobi vutulaka:

² Nge zaba kukindisa muntu yina me lemba!
Nge zaba kusadisa muntu yina ke dyaka ve na
ngolo!

³ Nge zaba kulwengisa muntu yina kele ve na
ndwenga!

Nani me pesa nge mayela yayi ya kulutula?

⁴ Kasi na nani nge ke na kuzonza mambu yayi?

Nani ke na kupesa nge mabanza yayi?

⁵ Bantu nyonso ya kufwa ke tekitaka na boma
samu na yandi,
nyonso yina ke zingaka na yisi ya mubu ke teki-
taka na boma samu na yandi.

⁶ Samu ti na ntadisi ya yandi, yinsi ya bafwa kele ve ya kubumbama, yinza ya bayina zimbanaka kele mwasi na ntadisi ya yandi.

⁷ Yandi yalumunaka node ya dizulu na kisika ya mpamba, yandi tulaka ntoto na zulu ya kisika ya mpamba.

⁸ Yandi ke kangaka maza na kati ya matuti ya yawu, matuti ke pasukaka ve na dema ya maza.

⁹ Yandi ke fukaka kizizi ya kiti ya yandi ya kintinu, yandi ke yalumunaka dituti na zulu ya yawu.

*

¹⁰ Yandi zungaka mutindu mulunga bandilu ya maza, tii na kisika ya bandilu ya nsemo na kitombe ya kulutula.

¹¹ Ntangu yandi ke dasukaka, makunzi yina ke simbaka dizulu ke tekitaka mpe ke ninganaka.

¹² Na ngolo ya yandi, yandi ke ningisaka mubu, na mayela ya yandi, yandi ke mwangisaka Laabe, kibulu ya nene ya nsisi ya mubu.

¹³ Na kiwumunu ya yandi, zulu ke lezimaka dyaka, diboko ya yandi ke kufwaka Levyatane, nyoka yina ke kwendaka kima.

¹⁴ Kana nyonso yayi kele kaka mambu ya fyoti na nyonso yina yandi ke salaka, beto ke kuwaka kaka mwa makelele ya fyoti, nani lenda bakula lulendo ya kidumu ya yandi?

27

Mvutu ya Yobi: Mu me sala ya munu yimbi ve

¹ Na manima, Yobi tatamanaka na kutuba kingana yayi:

² Na Nkumbu ya Nzambi ya Moyo yina me manga na kunwanina munu,
na Nkumbu ya Nzambi-Mpungu yina me fwemisa munu,

³ konso ntangu yina mu ke wumuna,
konso ntangu yina mupepe ya luzingu yina mu kuzwaka na Nzambi ke vwanda na bambombo ya munu,

⁴ bikoba ya munu ke zonga ve mambu yina kele ve ya kudedama,
yinwa ya munu ke basisa ve ata dyambu mosi ya luvunu.

⁵ Mu kele ve na dibanza ya kutuba ti beno me zonga mambu ya tsyelika!
Tii mu ke kufwa, mu ke bika ve na kuvwanda ya kusungama.

⁶ Mu ke kangama kaka na kusungama ya munu mpe mu ke bika yawu ve.
Ata kilumbu mosi ve, ntima ya munu me semba munu na ndyatulu ya munu.

⁷ Bika ti mbeni ya munu ba sala yandi mutindu ba ke salaka na muntu ya yimbi!
Bika ti muntu yina ke tedimina munu,
ba sala yandi mutindu ba ke salaka na muntu yina kele ve ya kudedama!

⁸ Wapi kivuvu lenda vwanda na muntu ya yimbi, kana Nzambi zenga yandi singa ya luzingu, mpe yandi katula yandi kiwumunu?

9 Nzambi ke kuwaka kuyawula ya muntu ya yimbi,
ntangu mpasi ke bwidilaka yandi?

10 Yandi ke yangalala na Nzambi-Mpungu?
Yandi ke sambila Nzambi konso ntangu?

11 Mu ke longisa beno mutindu lulendo ya Nzambi
ke salaka,
mu ke bumbila ve beno mambu yina Nzambi-
Mpungu me kanisa.

12 Benonsonso, beno talaka yawu.
Kasi samu na yinki beno ke na kuvwanda na
mambu ya mpamba-mpamba?

Ndandu ya mpamba

13 Kikunku yina Nzambi me kubika samu na
muntu ya ntima ya yimbi,
mvwilu yina muntu ya yimbi ke kuzwa na sika ya
Nzambi-Mpungu, ni yayi:

14 Kana yandi ke na bana mingi, bawu ke kufwa
na mbele ya mvita
mpe batekolo ya yandi ke kondwa kima ya kudya.

15 Bayina ke bikana moyo, ke manisa na kufwa na
kiyoolo
mpe mifwidi ya bawu ke kuzwa ve ntangu ya
kudila bawu.

16 Kana yandi kuma na palata mingi mutindu
fundu-fundu,
mpe kana yandi kutikisa binkuti mutindu
kibuma,

17 yandi kutikisa ya yandi.
Kasi, ni muntu ya kudedama ke vwata yawu,

mpe palata ya yandi, ni muntu ya kusungama ke kuzwa yawu.

*

¹⁸ Yandi ke tunga yinzo yina kele ve na ngolo mutindu yinzo ya nkala-bumi, mutindu yinzo ya mileba ya nkebi.

¹⁹ Yandi ke lala na bimvwama ya yandi, kasi ya ke vwanda mbala ya nsuka, ntangu yandi ke vumbuka, yandi ke tala ata kima mosi ve.

²⁰ Boma ya kulutila ke pamusa yandi mutindu bimpo ya maza,

kimbongila ke nata yandi na kati-kati ya mpimpa.

²¹ Mupepe yina ke katukaka na esete ke nanguna yandi mpe ke nata yandi, yawu ke katula yandi na ngolo nyonso, na kisika yina yandi ke na kuzinga.

²² Ba ke losila yandi madyonga ata kutala yandi kyadi,

mpe yandi ke kima diboko yina ke sosa kutalisa yandi mpasi.

²³ Ba ke bula maboko, samu na kubwa ya yandi, na bisika nyonso yina yandi vwandaka zinga, ba ke sadila yandi milolo ya nsoni.

28

Mansweki ya ndwenga

¹ Ya kele na bisika yina ba ke kwendaka baka palata, mpe bisika yina ba ke vedisaka wolo.

² Kisengo ke katukaka na yisi ya ntoto,
ba ke sulumunaka ditadi samu na kuzwa kisengo
ya mbwaki.

³ Muntu ke kyenzulaka kitombe ya kulutila,
mpe yandi ke sosaka tii na kati-kati ya yisi ya
ntoto,
matadi yina kele ya kubumbama na kati ya
mpewo ya lufwa.

⁴ Yandi ke yidikaka dibulu ya nene ntama ya
kisika yina bantu ke zingaka,
kisika yina ata muntu lenda kutula dikulu,
bawu kele ya kuledika na basinga,
ba ke na kuzungana ntama na bantu.

⁵ Ntoto yina ke pesaka beto madya
me mwangana tii na kati-kati ya yisi ya ntoto,
mutindu ti ni tiya me yoka yawu.

⁶ Ni na kati ya matadi yina ba ke kuzwaka matadi
ya ntalu,
yina ba ke bokilaka safile,
ni kuna ba ke kuzwaka fundu-fundu ya wolo.

⁷ Mbemba, zaba ve banzila ya yisi ya ntoto,
disu ya koko-mbele mpe lenda tala yawu ve.

⁸ Bibulu ya nene ya mfinda me lutilaka kuna ve,
nkosi me lutilaka ntete kuna ve.

⁹ Muntu ke pasulaka ditadi ya ngolo,
yandi ke mwangisaka myongo kubanda na
myanzi ya yawu.

¹⁰ Yandi ke fungulaka banzila na kati ya matadi,
meso ya yandi ke talaka nyonso yina ke na luvalu.

¹¹ Yandi ke yumisaka banzadi,

nyonso ya kubumbama, yandi ke lakisaka yawu
na pwelele nyonso.

¹² Ndwenga, wapi kisika ba lenda kuzwa yawu?
Mayela, wapi kisika yawu ke zingaka?

¹³ Muntu zaba ve ntalu ya yawu,
samu ti awa na ntoto ya bantu ya moyo yawu kele
ve.

¹⁴ Dibulu ya kondwa nsuka ke tuba: «Yawu kele ve
na kati ya munu.»

Mubu ke tuba: «Yawu kele ve na sika ya munu.»

¹⁵ Ba lenda sobisa yawu ve na kisika ya wolo ya
mbote,
ba ke sumbaka yawu ve na palata.

¹⁶ Ba lenda fwanikisa yawu ve na ntalu ya wolo ya
Ofile,
ya onikese, to ya safile.

¹⁷ Yawu lenda fwanana ve na wolo to na ditadi ya
ntalu yina kele mutindu kitala-tala yina ke
lezimaka.

Yawu lenda kuyingana ve na kisika ya kopo ya
wolo ya mbote.

¹⁸ Yawu lenda fwanana ve na matadi ya ntalu yina
ba ke bokilaka kolaye
mpe kitala-tala yina ke lezimaka, kuvwanda na
ndwenga me lutila na kolaye.

¹⁹ Ba lenda kufwanikisa ve yawu na topaze ya
Kuse,

ata wolo ya mbote lenda kuzwa ve ntalu ya yawu.

²⁰ Ndwenga, wapi kisika ba lenda kuzwa yawu?
Mayela, wapi kisika yawu ke zingaka?

²¹ Yawu kele ya kubumbama na meso ya bantu
nyonso ya moyo,
yawu ke talanaka ve na bandeke na mazulu.

22 Yinza ya bayina zimbanaka mpe lufwa ke tubaka mutindu yayi:

«Beto kuwaka bansangu ya yawu!»

23 Ni Nzambi zaba nzila yina, mpe ni yandi zaba kisika yina yawu kele.

24 Samu ti ni yandi ke talaka tii na bandilu ya ntoto,

yandi ke talaka nyonso yina kele na yinza.

25 Yandi yidikaka ngolo ya mupepe, mpe yandi salaka ndilu ya maza.

26 Yandi salaka ndilu ya mvula, yandi yidikaka nzila ya lusyemo, na ya nzasi.

27 Na yina, yandi talaka ndwenga, yandi ndimaka yawu, yandi tulaka lufulu ya yawu, yandi fyongoninaka yawu.

28 Na manima, yandi tubaka na muntu:

«Kuzitisa Mfumu, ni yawu ndwenga!

Kuvwanda ntama na yimbi, ni yawu mayela!»

29

Mvutu ya nsuka ya Yobi: Bilumbu ya mbote yina lutaka

¹ Na manima, Yobi tatamanaka na kutuba kingana yayi:

² Aa, nani ke sala ti mu zinga mutindu mu vwanda na bangonda ya ntama, bilumbu yina Nzambi vwandaka keba munu,

³ ntangu yandi vwandaka lemisa mwinda ya yandi na zulu ya yintu ya munu, nsemo ya yandi vwandaka twadisa munu na kati ya kitombe!

⁴ Aa, ntangu mu vwandaka ntete na ngolo ya munu,
ntangu kindiku ya Nzambi vwandaka na kati ya yinzo ya munu ya lele,

⁵ ntangu Nzambi-Mpungu vwandaka ntete na munu,
mpe bana ya munu ya babakala vwandaka zunga munu,

⁶ ntangu mu vwandaka sukula makulu na kati ya miliki ya kilo,
mpe ntangu ditadi vwandaka basisila munu mwila ya mafuta!

⁷ Ntangu mu vwandaka basika samu na kwenda na mwelo ya mbanza,
mu vwandaka sala ti ba kubikila munu kyandu,
na kisika yina bantu ke yonzamaka.

⁸ Bantwenya vwandaka tala munu,
bawu vwandaka bumbama,
biboba vwandaka telama,
bawu vwandaka bikana kaka ya kutelama.

⁹ Bakuluntu vwandaka zenga kinzonzi ya bawu,
bawu vwandaka tula diboko na bayinwa ya bawu.

¹⁰ Bamfumu vwandaka dingama,
baludimi ya bawu vwandaka kangama na kati ya bayinwa ya bawu.

¹¹ Samu ti muntu yina vwandaka kuwa munu,
vwandaka tuba kyese na munu,
muntu yina vwandaka tala munu, vwandaka sala kimbangi ya munu.

¹² Samu ti mu vwandaka sadisa mputu yina vwandaka dila ti ba sadisa yandi,
nsaana yina ata muntu vwandaka pesa lusalusu.

13 Kana muntu me kufwa, lusakumunu ya yandi
vwandaka kuma ya munu,
mpe mu vwandaka fulusa ntima mufwidi na
nsayi.

14 Mu vwandaka lwata ludedomo mutindu
kinkuti, ludedomo vwandaka lwata munu.
Banzengolo vwandaka mutindu kiyunga ya
munu, kitambala ya munu.

15 Mu vwandaka meso samu na bampofu,
mpe dikulu samu na bantu ya makulu ya kufwa.

16 Mu vwandaka tata samu na bamputu,
mu vwandaka fyongonina mambu ya bantu yina
mu zaba ve.

17 Na yina, mu vwandaka mwangisa mubanga ya
muntu yina kele ve ya kudedama,
mpe mu vwandaka katula yandi mbisi na kati ya
meno ya yandi.

18 Mu vwandaka tuba mutindu yayi: «Mu ke kufwa
na kati ya dizanza ya munu,
bilumbu ya luzingu ya munu ke vwanda mingi
mutindu munyenge,

19 Myanzi ya munu ke kwenda tii na maza,
kinoko ke lutisa mpimpa na zulu ya bintala ya
munu,

20 buzitu ya munu ke talana dyaka,
mpe munani ya munu ke vwanda dyaka na ngolo
na diboko ya munu.»

21 Ntangu yina, bantu vwandaka kuwa munu,
bawu vwandaka vingila,
na kati ya kudingama, ba vwandaka vingila mal-
ongi yina mu ke pesa bawu.

22 Ntangu mu vwandaka manisa na kuzonza,

ata muntu vwandaka balula yina mu me zonza.
Samu ti mambu ya munu vwandaka bwidila
bawu na ndembami nyonso.

²³ Ba vwandaka vingila munu mutindu ba ke
vingilaka mvula,
ba vwandaka fungula bayinwa mutindu ti ba ke
na kuyamba mabete ya mvula ya ntete.

²⁴ Ntangu mu vwandaka seka, ba vwandaka kwik-
ila munu ve.

Ba vwadaka lenda ve na kuzimbisa nsemo yina
vwandaka lezima na kizizi ya munu.

²⁵ Mu vwandaka soodila bawu nzila ya kulanda,
mpe mu vwandaka twadisa bawu,
mu vwandaka mutindu ntinu na kati-kati na
bankonga ya binwani ya yandi,
mu vwandaka mutindu muntu yina ke kindisaka
bayina me lemba.

30

Mvutu ya nsuka ya Yobi: Kasi ntangu yayi

¹ Ntangu yayi, mu me kuma kisakununu ya bayina
me lutila munu buntwenya,
bana ya batata yina mu vwandaka safula na ku-
tuba ti,
mu lenda tula bawu ve kintwadi na bayimbwa
yina ke kebaka bibulu ya munu.

² Yinki mu zolaka sala na lusalusu ya maboko ya
bawu?
Bawu vwandaka dyaka ve na ngolo.

³ Nsatu, mpasi vwandaka me kondisa bawu,
bawu vwandaka sosa madya na kizunga ya nene,

kisika ya kuyuma, ya kumwangana katuka ntama.

⁴ Ba vwandaka buka matiti yina vwandaka pene-pene na mwa bayinti, mpe ba vwandaka ve na kima ya nkaka ya kudya, kaka myanzi ya mwa bayinti.

⁵ Ba vwandaka bingisa bawu na kati ya bantu, ba vwandaka sadila bawu milolo ya mutindu yina ba ke sadilaka muyibi,

⁶ samu ti bawu kuzinga na kati ya biswamunu ya mindimba, to na kati ya bantadi, to na mabulu ya matadi.

⁷ Bawu vwandaka looka mutindu bibulu na kati-kati ya mwa bayinti, bawu vwandaka yonzama na yisi ya matiti ya yimbi.

⁸ Bawu kele bantu ya yimbi, bantu yina kele ve na nkumbu, ba vwandaka bingisa na yinsi na kwendaka bula bawu na bayinti.

⁹ Ntangu yayi, mu me kuma nzimbu ya bawu, muntu yina bawu nyonso ke na kuseka.

¹⁰ Ba ke na kutala munu nganzi, ba ke na kukima munu, kondwa kutala nsoni, bawu ke na kulobola munu mante na kizizi,

¹¹ samu ti Nzambi me katula ngolo ya munu mpe yandi me bwisa munu na ntoto, bawu ke na kulakisa munu ndyatulu ya yimbi.

¹² Bawu me telama na lubakala ya munu mpe ke na kununguna munu,

bawu ke na kufungulaka nzila samu na kutalisa munu mpasi samu na kubebisa munu.

¹³ Ba ke na kukanga banzila ya munu mpe ba ke na kusala nyonso samu na kubebisa munu, bawu, bayina ata muntu vwandaka sadisa.

¹⁴ Ba me tobola dibulu ya nene na kati ya kibaka yina ke kebaka munu, mpe ke na kwiza na sika ya munu na kati ya bikunku ya matadi.

¹⁵ Boma ya kulutula me simba munu, mutindu mupepe, yawu me nata buyenge ya munu, mpulusu ya munu me luta mutindu dituti.

¹⁶ Ntangu yayi, mwela ya munu ke na kubasika na kati ya munu, bilumbu ya mpasi me kumina munu.

¹⁷ Na mpimpa, mpasi ke kotilaka munu tii na mikwa, yawu ke katulaka munu pongi.

¹⁸ Na ngolo nyonso, yandi me simba munu na kinkuti, na kinkuti yina, yandi me fyeta munu na laka.

¹⁹ Yandi me losa munu na poto-poto, mu me kuma mutindu fundu-fundu, bombi.

²⁰ Mu ke na kuyawula na sika ya nge, kasi nge ke na kupesa munu ata mvutu, mu me telama na ntadisi ya nge, samu ti nge losa meso ya nge na munu.

²¹ Nge me kuma na ntima ya ngolo na munu, nge ke na kunwanisa munu na ngolo ya diboko ya nge.

22 Nge ke na kunata munu na zulu ya mupepe
mutindu mpunda,
nge ke na kuzimbisa munu na kitembo ya ngolo.

23 Mu zaba ti nge ke na kunata munu na lufwa,
na kisika ya mbwabanu ya bantu nyonso ya moyo.

24 Kasi muntu yina zaba ti yandi ke kufwa, yandi
ke nangunaka ve maboko ya yandi?
Muntu yina ke na kati ya mpasi, yandi ke lombaka
ve lusalusu?

25 Mu dilaka ve samu na muntu yina vwandaka na
kati ya mpasi?

Mu vwandaka ve na kyadi samu na mputu?

26 Mu vwandaka na kivuvu ya kuzwa luzingu ya
mbote,
kasi ni mpasi me kwiza,
mu vwandaka vingila nsemo, kasi ni kitombe me
kwiza.

27 Kivumu ya munu ke na kubika ve na kubaluka,
bilumbu ya mpasi me kumina munu.

28 Mu ke na kutambula, mu me kuma ndombe,
kasi ni ntangu ve me kumisa munu mutindu yina,
mu me telama na kati ya mukangu ya bantu,
mu ke na kulomba lusalusu.

29 Mu me kuma mutindu mpangi ya mbulu,
ndiku ya bimfutu.

30 Mpusu ya nzutu ya munu me kuma ndombe,
yawu ke na kubwa,
mikwa ya munu ke na kuya na tiya ya dibawu.

31 Nsambi ya munu ke na kuwakisa kaka mikunga
ya mafwa,
dituutu ya munu ke na kubasisa ndinga ya bak-
ento yina ke dilaka.

31

Mvutu ya nsuka ya Yobi: Nzambi kutala dyambu ya munu

¹ Mu salaka ngwisani na meso ya munu,
mu tubaka ti meso ya munu ke sikika ve ndumba
yina me zaba ntete ve babakala.

² Wapi kikunku yina Nzambi me bumbila munu
kuna na zulu?

Wapi mvwilu yina Nzambi-Mpungu ke fidisa
munu katuka kuna na mazulu?

³ Bampasi kele ve samu na bantu yina kele ve ya
kudedama?

Mpe kyadi kele ve samu na bantu ya yimbi?

⁴ Nzambi ke talaka ve banzila yina mu ke landaka?
Yandi ke talaka ve mbote-mbote ndyatulu ya
munu?

⁵ Mu vwandaka me zinga na kati ya mambu ya
kulunga ve?

Mu vwandaka me landa banzila ya luvunu?

⁶ Bika ti Nzambi kutezila munu na bipezolo ya
kudedama,
yandi ke zaba wapi mutindu kele kusungama ya
munu.

⁷ Kana makulu ya munu vwandaka me bika nzila,
kana ntima ya munu vwandaka me landa bansatu
ya meso ya munu,

kana mwa bima ya kuvedila ve vwandaka me
sumuna maboko ya munu,

⁸ bika ti mu kunda, muntu ya nkaka yonzika ya
yandi bima yina mu me kunda,

ba timuna mitwikila ya munu.

⁹ Kana mu pesaka ntima ya munu na kento ya
nkaka,

kana mu kwendaka vingila na mansweki na mwelo ya mpangi ya munu,

¹⁰ bika ti kento ya munu kuvwanda kisadi ya muntu ya nkaka, babakala ya nkaka kuvukisa mfulu na yandi!

¹¹ Ya tsyelika, ya kele dyambu ya nganzi, yawu kele yimbi yina bazuzi ke zengilaka muntu kitumbu.

¹² Yimbi ya munu kele mutindu tiya, yina ke na kuyoka nyonso tii na yinza ya bayina zimbanaka, yawu ke na kuyoka nyonso yina mu me kunda.

*

¹³ Kana mu zitisaka ve luve ya kisadi ya munu ya kento to ya bakala,

ntangu ba vwandaka na dyambu na munu,

¹⁴ yinki mu ke sala ntangu Nzambi ke fundisa munu?

Ntangu yandi ke yufula, wapi mvutu mu ke pesa yandi?

¹⁵ Yina tulaka munu na kivumu ya mama ya munu,

ni Nzambi ve muntu yidikaka yandi mpe?

Kaka ni Nzambi mosi ve muntu yidikaka beto na kati ya bivumu ya bamama ya beto?

¹⁶ Mu vwandaka manga na kupesa na bamputu yina ba vwandaka na yawu nsatu?

Mu lungisaka ve bansatu ya mifwidi yina vwandaka tala munu?

¹⁷ Mu kudyaka madya ya munu kaka munu mosi kondwa kupesa na nsaana samu ti yandi kudya?

¹⁸ Samu ti katuka bumwana ya munu,

nsaana me kula kintwadi na munu, mutindu
mwana ke kulaka na sika ya tata ya yandi,
katuka bumwana ya munu, mu ke sadisaka
mufwidi.

¹⁹ Kana mu talaka mputu ya kukondwa binkuti,
muntu ya mpasi ya kukondwa lele ya kufukila
nzutu,

²⁰ kana mu salaka ve dyambu yina ke sala ti bawu
kusakumuna munu,
bawu kuzwa tiya ya mavunga ya mika ya
mameme ya munu,

²¹ kana mu nangunaka diboko ya munu samu na
kutalisa nsaana mpasi,
samu ti bazuzi ke vwanda na lweka ya munu,

²² bika ti digembo ya munu kukwabuka na
mukongo ya munu,
diboko ya munu kuzengana na kinkoso.

²³ Ya tsyelika, mpasi yina me katuka na sika ya
Nzambi me talisa munu boma,
mu lenda sala kima mosi ve na ntadisi ya nkembo
ya yandi.

²⁴ Kana mu tulaka kivuvu ya munu na wolo,
kana mu tubaka na matadi ya ntalu ti: «Mu me tula
ntima ya munu na nge.»

²⁵ Kana mu yangalalaka samu na bimvwama ya
munu ya mingi-mingi,
bimvwama yina mu kuzwaka na ngolo ya maboko
ya munu.

²⁶ Kana mu talaka nsemo ntangu yawu vwandaka
lezima,

to kana mu talaka ngonda ntangu yawu basikaka
na zulu na kulezima ya yawu nyonso,

27 Kana mu kubwaka na mansweki na masumu,
kana mu bakilaka bawu mutindu banzambi,
samu na kusadilaka bawu,

28 yina mpe ya kele yimbi yina zuzi ke pesilaka
kitumbu.

Samu ti na kusala mutindu yina, ya kele kumanga
Nzambi ya mazulu!

*

29 Kana mu yangalalaka na mpasi ya muntu yina
ke yinaka munu,

kana mu dumukaka na kyese samu na mpasi yina
bwidilaka yandi,

30 munu yina salaka ve ti yinwa ya munu kubwa
na masumu,

na kulomba lufwa ya yandi na nzila ya nsiingulu.

31 Kana bantu ya yinzo ya munu ya lele vwandaka
tuba ve mutindu yayi:

«Nani me yukuta ve mbisi ya Yobi?»

32 Nzenza vwandaka lutisa ve mpimpa na
ngaanda,

mu vwandaka fungudila kizyeti mwelo ya munu.

33 Kana mu bumbaka yimbi ya munu mutindu
salaka Adami,

kana mu bumbaka yimbi ya munu na kati ya posi
ya kinkuti ya munu,

34 samu ti mu kuzwaka boma na makelele ya
nkonga,

samu ti mu vwandaka kima kusafula yina bantu
ya makanda vwandaka safula munu,

mu vwandaka ya munu swii, kondwa kutula
dikulu na mwelo ya yinzo ya munu samu
na kubasika.

³⁵ Aa, kana ya vwandaka na muntu yina lenda
kuwa munu!

Yayi ni kinzonzi ya munu ya nsuka.

Bika ti Nzambi-Mpungu kupesa munu mvutu!

Na yina me tadila mukanda ya kufunda munu
yina mutantu ya munu sonikaka,

³⁶ mu ke nata yawu na zulu ya digembo ya munu,
mu ke kanga yawu na yintu mutindu yimpu.

³⁷ Mu ke zabisa yandi na dede nyonso mutindu mu
me dyatila,

mutindu mfumu, mu ke belama na yandi.

³⁸ Kana bilanga ya munu fundaka munu,
mpe ti mikala ya yawu basisaka mansangasa,

³⁹ kana mu kudyaka madya ya yawu kondwa
kufuta yawu,

kana mu nyongisaka bantu ya kuzwa yawu,

⁴⁰ bika ti bayinti ya bansende kubasika na kisika
ya bambuma ya faline,

mpe ti matiti ya yimbi kubasika na kisika ya oloze!

*

Kinzonzi ya Yobi me suka awa.

MAMBU YA ELIWU

32

32-37

¹ Babakala tatu yayi bikaka na kupesaka Yobi
bamvutu, samu ti yandi mosi Yobi vwandaka
banza ti yandi vwandaka ya kudedama.

² Na yina, Eliwu dasukaka. Eliwu vwandaka
mwana ya Balakele, mu-Buzi, muntu ya dikanda

ya Lame. Yandi dasukilaka Yobi, samu ti Yobi vwandaka tuba ti yandi vwandaka ya kudedama kulutila Nzambi.

³ Yobi dasukilaka mpe bampangi ya yandi tatu, samu ti bawu vwandaka ve na mvutu ya kupesa mpe samu ti, bawu talaka ti Nzambi salaka yimbi.

⁴ Mutindu bampangi ya yandi tatu yina vwandaka bakuluntu ya yandi, Eliwu vingilaka mwa ntangu ntete ti yandi zonza na Yobi.

⁵ Kasi ntangu Eliwu talaka ti babakala tatu yina vwandaka dyaka ve na mvutu ya kupesa, yandi dasukaka.

Eliwu ke na kusikimisa mambu ya yandi

⁶ Eliwu, mwana ya Balakele, mu-Buzi bakaka kinzonzi na kutuba mutindu yayi:

Mu kele ntwenya mpe beno, beno ke bantu ya kukula.

Ni yawu yina mu vwandaka me tekita, mu vwandaka na boma, boma ya kuzabisa beno mambu yina mu zaba.

⁷ Mu vwandaka tuba na yisi ya ntima mutindu yayi: «Muntu ya kukula ke zaba na kuzonza, muntu yina ke na bamvula mingi ke zaba na kulakisa ndwenga.»

⁸ Na kutala mbote na kati ya muntu ni mpeve ke pesaka mayela, kiwumunu ya Nzambi-Mpungu.

⁹ Lutangu ya bamvula mingi ke pesaka ve ndwenga, mpe ni biboba ve ke na mayela ya kuzaba lude-domo.

10 Ni yawu yina, mu ke na kutuba mutindu yayi:

«Kuwa munu!

Munu mpe mu ke zabisa nge yina mu zaba.»

11 Beno me tala! Mu vwandaka vingila beno man-
isa kinzonzi ya beno,

mu tekaka dikutu ya munu na kuwa banzonzolo
ya beno,

samu na kufyongonina na mbote nyonso mambu
ya Yobi.

12 Mu vwandaka me landa beno mbote-mbote.

Kasi ata mosi na kati ya beno me sala ti Yobi
kundima mambu ya beno,

ata mosi na kati ya beno me pesa mvutu na
mambu ya yandi.

13 Mpe beno tuba ve ti: «Beto kele na ndwenga,
samu ti kaka ni Nzambi lenda nunga yandi, kasi
ni muntu ve!»

14 Ni na munu ve yandi me sadila kinzonzi ya
yandi.

Mu ke baka ve mambu ya beno na kuvutudila
yandi mvutu.

15 Bawu me kuma na boma, bawu kele dyaka ve
na dyambu ya kuzonza!

Bayinwa me kangama bawu!

16 Mu me vingila, mpe mutindu bawu ke na ku-
zonza ve,

bawu me telama mpe ke na kupesa dyaka ve
mvutu,

17 na ntangu yayi, ni munu ke pesa mvutu,
munu mpe, mu ke zabisa beno mambu yina mu
zaba.

18 Ya tsyelika, mu ke ya kufuluka na mambu,

mpeve ke na kutumisa munu na kutuba,
¹⁹ na kati ya munu, mu ke na kutala mutindu
malafu yina ba me ningisa
mpe ke na kusosa na kubasika, mu ke na kutala
mutindu mayuki ya malu-malu ke na kusosa na
kumwangana.
²⁰ Mu ke zonza samu ti mu pema,
mu ke fungula yinwa, mu ke pesa mvutu.
²¹ Mu ke vwanda ve na lweka ya muntu mosi,
mu ke leba ata muntu ve.
²² Na kutala mbote, mu zaba ve kuleba.
Kana mu sala yawu, Nzambi yina yidikaka munu,
ke katula munu na nswalu nyonso.

33

*Mambu ya Eliwu: Nzambi ke zonzilaka muntu
na kati ya mpasi*

¹ Yobi, mulemvo ya nge, kuwa mambu ya munu.
Teka makutu na kuwa mambu ya munu!
² Tala, mu ke baka kinzonzi,
ludimi ya munu ke na ningana na kati ya yinwa ya
munu.
³ Mambu yina mu ke zonza, ke katuka na kati ya
ntima ya munu ya kusungama,
ya kele luzabu ya kudedama yina bikoba ya munu
ke na kubasisa.
⁴ Ee! Ni mpeve ya Nzambi yidikaka munu,
mpe ni kiwumunu ya Nzambi-Mpungu ke salaka
ti mu zinga.
⁵ Kana nge lenda, pesa munu mvutu,
kubama na mantwala ya munu!

⁶ Na ntadisi ya Nzambi, mu kele mutindu mosi na nge.

Munu mpe ba yidikilaka munu na kibuma.

⁷ Na yina, bunsisi yina mu ke na kusala, yawu kutalisa nge boma ve,

mpe lutumu ya munu kukwamisa nge ve.

⁸ Kasi nge me zonza na mantwala ya munu,

mpe mu me kuwa mambu ya nge yayi:

⁹ «Mu kele ya kuvedila mpe mu me sala ve yimbi, mu kele ya kulunga mpe ata yimbi mosi ve ke na kati ya munu.

¹⁰ Kasi Nzambi ke na kusosila munu mambu, yandi ke na kutala munu mutindu mbeni.

¹¹ Yandi ke tulaka munu bampanga na makulu, mpe yandi ke na kutala nyonso yina mu ke na kusala.»

¹² Mu ke pesa nge mvutu na kulakisa nge ti nge me sala yimbi,

samu ti Nzambi me lutila muntu.

¹³ Samu na yinki nge ke na kusemba yandi, samu ti yandi ke na kupesa ve bamvutu na byuvu ya nge?

¹⁴ Nzambi ke zonzaka na mutindu na mutindu, kasi bantu ke salaka keba ve.

¹⁵ Yandi ke zonzaka na kati ya ndosi mpe na kati ya lumoni na mpimpa, ntangu bantu ke vwandaka na kati ya pongi mosi ya ngolo, ntangu bantu ke vwandaka ya kulala na mfulu.

¹⁶ Ni kuna yandi ke lwengisaka bawu na mambu ya yandi.

Yandi ke tulaka kinyemo na ndongosolo yina
yandi ke pesaka bawu.

17 Samu ti bantu kusala ve yimbi,
mpe samu na kukabikisa bantu ya ngolo na ku-
vwanda na lunangu.

18 Na mutindu yina, Nzambi ke vuukisa bawu na
lufwa,
yandi ke sala ti bawu kufwa ve na mbele ya mvita.

19 Bantangu ya nkaka, na kati ya mpasi, muntu ke
kuzwaka bankebosolo na kati ya pongi,
ntangu mvita ke kotilaka yandi tii na mikwa.

20 Na yina, nsatu ya kudya ke manisaka yandi,
ata ya vwanda madya yina yandi ke zolaka mingi.

21 Kana nge tala yandi, nzutu ya yandi me konda,
yandi nyonso me kuma mikwa na mikwa.

22 Mwela ya yandi ke na kubelama na ndyamu,
luzingu ya yandi ke na kubelama na bayina ke
pesaka lufwa.

23 Kasi kana mbazi mosi kuvwanda pene-pene ya
yandi,

nzonzi mosi na kati ya funda mosi,
samu na kulakisa yandi nzila ya kulanda,

24 nzonzi ke lakisa yandi bumbote mpe yandi ke
tuba na Nzambi:

«Kuula yandi, samu ti yandi kubwa ve na ndyamu!
Mu me kuzwa mbongo ya kukuula yandi!»

25 Na yina, nzutu ya yandi ke kuzwa dyaka ngolo
ya bumwana.

Yandi ke vutuka mutindu yandi vwandilaka na
buntwenya ya yandi.

26 Ntangu, yandi ke bondila Nzambi, Nzambi ke
lakisa yandi bumbote ya yandi,

yandi ke talana na ntadisi ya Nzambi na milolo ya nsayi,
samu ti Nzambi me tala ti yandi kele muntu ya kudedama.

²⁷ Yandi ke na kuyimbila na mantwala ya bantu,
yandi ke na kutuba: «Mu me sala disumu, mu me tengimisa yina kele ya kusungama,
mpe ba sadilaka munu ve mutindu ya lungaka ti ba sadila munu.

²⁸ Nzambi me kuula mwela ya munu, samu ti yawu kubwa ve na ndyamu.

Ntangu yayi, mu me tala dyaka nsemo!»

²⁹ Tala yina Nzambi ke salaka,
yandi ke salaka yawu na sika ya muntu bambala zole, bambala tatu,

³⁰ samu na kukuula muntu na ndyamu,
samu na kukyenzula yandi na nsemo ya bantu ya moyo.

³¹ Yobi, fungula makutu mpe kuwa munu!
Dingama, ni munu ke zonza!

³² Kana nge ke na dyambu ya kuzonza, tuba yawu!
Zonza, samu ti mu zola kulakisa ti nge me sala ve yimbi.

³³ Kana nge kele ve na dyambu ya kuzonza, kuwa munu!
Dingama, mu ke lakisa nge ndwenga.

34

Nzambi ke salaka ntangu na ludedomo

¹ Na yina, Eliwu bakaka kinzonzi, yandi tubaka dyaka:

² Beno bantu ya ndwenga, kuwa mambu ya munu!

Beno bayina kele na luzabu, beno fungula makutu na mambu yina mu ke na kutuba!

³ Samu ti dikutu ke swasikisaka mambu, mutindu ludimi ke zabaka kitoko to yimbi ya madya.

⁴ Beto soola kusungama, beto zabeno beto na beto yina kele ya mbote.

⁵ Yobi tubaka: «Mu kele ya kudedama, kasi Nzambi ke na kundima ve kudedama ya munu.

⁶ Mu kele ya kusungama, kasi ba ke na kutala munu mutindu muntu ya luvunu, mu me sumuka ve kasi dyonga me lwalisa munu mputa mosi ya lufwa.»

⁷ Nani kele mutindu Yobi, yandi ke sekaka Nzambi mutindu ba ke kunwaka maza,

⁸ yandi ke na kutambula kintwadi na bantu yina ke salaka yimbi, yandi ke kwendaka nzila mosi na bantu ya yimbi.

⁹ Samu ti yandi tubaka: «Ya kele kwandi mpamba na muntu na kusosa na kuyangidika Nzambi.»

¹⁰ Ni yawu yina, beno kuwa munu, beno bantu ya mayela!

Nzambi ke salaka ve yimbi!
Nzambi-Mpungu kele ya kudedama!

¹¹ Yandi ke futisaka muntu mutindu kele mavanga ya yandi, yandi ke pesaka na muntu ni muntu mutindu kele bansalulu ya muntu yina.

12 Ya tsyelika, Nzambi ke salaka ve yimbi.
Ata fyoti ve Nzambi-Mpungu ke tengimisaka lude-
domo.

13 Nani pesaka yandi kiyeko ya kuyala ntoto?
Nani pesaka yandi yinza ya muvimba samu ti
yandi kutwadisa yawu?

14 Kana yandi kanisa kaka na yandi mosi,
kana yandi katula mpeve ya yandi mpe kiwu-
munu ya yandi,

15 nyonso ke kufwa kaka na mbala mosi,
mpe muntu ke vutuka na ntoto.

16 Kana nge kele na mayela, kuwa mambu yayi,
fungula makutu na kuwa mambu ya munu!

17 Nzambi lenda kuyala kana yandi ke yinaka
ludedomo?
Nzambi ya kudedama mpe ya lulendo, ba lenda
semba yandi?

18 Ba lenda tuba na ntinu ti: «Nge kele muntu ya
mpamba!» Ba lenda tuba na bamfumu ti:
«Beno kele bantu ya yimbi!»

19 Nzambi ke talaka ve ti yandi yayi kele mfumu,
mpe yandi ke swasikisaka ve mvwama na mputu,
samu ti bawu nyonso ni yandi yidikaka bawu.

20 Kaka na mbala mosi, bantwadisi me kufwa na
kati-kati ya mpimpa,
bantu me manga na kutumama mpe bamfumu
me kufwa,
bantwadisi ya ntima ya yimbi ba me katula bawu
na malembe nyonso.

21 Samu ti Nzambi ke talaka ndyatulu ya muntu,
yandi ke talaka banzila yina muntu ke landaka.

22 Samu ti na yandi kitombe kele ve, mpewo ya
lufwa kele ve,

samu ti bantu ya yimbi kwenda kubumbama.

²³ Nzambi kele ve na nsatu ya kubaka ntangu mingi na kutala muntu, samu na kufundisa yandi.

²⁴ Yandi ke nikaka bantu ya ngolo tekila yandi sosa na kuzaba yinki bawu me sala, mpe yandi ke tulaka bamfumu ya nkaka na kisika ya bawu.

²⁵ Samu ti yandi zaba mavanga ya bawu, na mpimpa, yandi ke bwisa mpe ke nika bawu.

²⁶ Yandi ke bulaka bawu mutindu ba ke bulaka bantu ya yimbi, na meso ya bantu nyonso.

²⁷ Samu ti bawu me bika yandi, mpe samu ti bawu me swasikisa ve banzila ya yandi.

²⁸ Bawu me sala ti bidilu ya mputu kuma tii na sika ya Nzambi, Nzambi me kuwa kuyawula ya bantu ya kyadi.

²⁹ Kana Nzambi dingama, nani ke semba yandi? Kana yandi bumba kizizi ya yandi, nani lenda tala yawu?

Yandi ke sadisaka yinsi, yandi ke sadisaka muntu.

³⁰ Yandi ke ndimaka ve ti muntu yina ke yala yinsi kuvwanda muntu ya yimbi, yandi kuvwanda ve mutambu samu na bantu.

³¹ Kana yandi me tuba na Nzambi mutindu yayi: «Mu me vibidila mpasi ya munu, mu ke sala dyaka ve yimbi.

³² Yina nabunu mu tala, lakisa munu yawu.

Kana mu salaka mambu yina kele ve ya kudedama,
mu ke vutukila dyaka yawu ve.»

³³ Samu na kufuta muntu ya mutindu yina,
Nzambi ke vwanda na nsatu ya dibanza ya nge?

Kana nge ke na kubanza mutindu yina, na munu,
ya kele mutindu yina ve.

Na yina, tuba yina nge zaba!

*

³⁴ Bantu ya mayela
mpe bantu ya ndwenga yina ke kuwa munu ke tuba:

³⁵ «Yobi ke na kuzonza kondwa luzabu,
mpe bampova ya yandi ke kaka mambu ya bu-zoba.

³⁶ Bika ti ba tatamana na kumeka Yobi tii na nsuka,
samu ti yandi ke na kupesa bamvutu mutindu muntu ya yimbi!

³⁷ Samu ti na zulu ya disumu ya yandi, yandi ke na kubwela dyaka kondwa kutumama,
yandi ke na kubula maboko na lunangu nyonso na kati-kati ya beto,
yandi ke na kuzonza mambu mingi ya yimbi na Nzambi.»

35

Yobi kele ve na dyambu ya mbote ya kutuba

¹ Eliwu bakaka dyaka kinzonzi, mpe yandi tubaka:

² Nge ke na kubanza ti nge ke ya kulunga?

Nge lenda tuba ti nge kele ya kudedama na ntadisi ya Nzambi?

³ Samu ti nge ke tubaka ti: «Wapi ndandu mu ke kuzwa kana mu sumuka ve? Wapi difuta Nzambi ke kuzwa?»

⁴ Ni munu ke pesa nge mvutu, mu ke pesa mvutu na nge, na bampangi ya nge yina kele na nge.

⁵ Tala dizulu mpe fyongonina yawu!

Tala matuti,
tala mutindu yawu kele ya kuzangama na zulu ya nge!

⁶ Kana nge sala disumu, ni na Nzambi nge me sala yimbi?

Ntangu yimbi ya nge ke kuma ya mingi, yinki nge ke sala yandi?

⁷ Kana nge kele ya kudedama, yinki nge ke pesaka yandi?

Yinki yandi ke kuzwaka na sika ya nge?

⁸ Yimbi ya nge lenda kukwamisa kaka muntu mutindu nge,
kudedama ya nge kele mfunu kaka na muntu.

⁹ Ba ke na kulooka samu ti kunyokola me lutila, ba ke na kuyawula samu ti mingi ke na kukwamuswa.

¹⁰ Kasi ata muntu ke na kutuba: «Wapi Nzambi yina yidikaka munu,
Nzambi yina ke pesaka mikunga ya nsayi na yisi ya pongi,

¹¹ yandi yina ke longaka beto kulutila bibulu ya ntoto,
mpe ke pesaka beto ndwenga kulutila bandeke ya mazulu?»

- ¹² Na yina, ba ke na kulooka kasi yandi ke na kundima ve,
samu na mayama ya bantu yina ke salaka yimbi.
- ¹³ Ya tsyelika, ya kele kaka ya mpampa,
Nzambi ke kuwaka ve mambu ya mpamba-
mpamba,
Nzambi-Mpungu ke talaka yawu ata fyoti ve!
- ¹⁴ Kasi nge ke na kutuba ti nge ke na kutala yawu
ve,
nge ke na kutuba ti dyambu ya nge ke na ntadisi
ya yandi,
nge ke na kuvingila yawu.
- ¹⁵ Kasi ntangu yayi Nzambi ke na kulakisa ve
nkele ya yandi,
mpe yandi ke na kutala ve yimbi ya kulutula yina
ke na kusalama.
- ¹⁶ Ya tsyelika Yobi ke na kufungula yinwa, samu
na kuzonza kaka mambu ya mpamba,
yandi ke na kwendaka zonza mingi-mingi
kondwa mayela.

36

Wapi mutindu Nzambi ke longaka bantu

- ¹ Eliwu tubaka dyaka mutindu yayi:
- ² Vibidila munu mwa ntangu, mu ke longa nge,
samu ti ya ke na mambu ya nkaka ya kutuba samu
na Nzambi.
- ³ Mu ke baka luzabu ya munu ntama,
mpe mu ke sadila ludedomo na ntadisi ya Nzambi
yina yidikaka munu.
- ⁴ Samu ti ya tsyelika mambu ya munu kele ve ya
luvunu,

Nzambi yina keke na munu, yandi keke ya kulunga
na kati ya luzabu ya yandi!

⁵ Nzambi ke na lulendo mpe yandi ke mangaka ata
muntu ve,

yandi ke na lulendo na ngolo ya mayela ya yandi.

⁶ Yandi ke bikaka ve ti muntu ya yimbi kuzinga,
kasi yandi ke lakisaka ludedomo ya yandi na bam-
putu.

⁷ Yandi ke bikaka ve na kusikika meso ya yandi na
bantu ya kudedama,

yandi ke tulaka bantinu na kyandu,

yandi ke vwandisaka bawu ya mankululu, samu
ti bawu kuzwa nzitusu.

⁸ Kana bawu kangama na bampanga ya bankole,
kana bawu kangama na kati ya bampasi,

⁹ yawu zola kutuba ti yandi me zola kulakisa
mavanga ya bawu,

mpe kondwa kutumama ya bawu ntangu bawu
vwandaka lakisa lunangu ya bawu.

¹⁰ Yandi me fungula makutu ya bawu samu na
kulwengisa bawu,

mpe yandi me zabisa bawu na kubika mavanga ya
bawu ya yimbi.

¹¹ Kana bawu kuwa mpe ti bawu kutumama,
bawu ke manisa bilumbu ya bawu na kati ya
buyenge,

mpe bawu ke manisa bamvula ya bawu na kyese.

¹² Kana bawu kuwa ve, bawu ke kufwa na mbele
ya mvita,

bawu ke kufwa samu ti bawu ke ve na luzabu.

¹³ Bantu ya yimbi yina ke na bantima ya
kukangama na nkele,

bawu, ba ke lombaka ve lusalusu ya Nzambi,
ntangu yandi ke kangaka bawu na bam-
panga.

¹⁴ Bawu ke kufwaka na buntwenya,
bawu ke bebisaka luzingu ya bawu
na kati ya bantu yina ke salaka kindumba ya
longo.

¹⁵ Kasi Nzambi ke kuulaka muntu ya mpasi
na kati ya mpasi ya yandi,
ni na kati ya bankwamusu Nzambi ke kebisaka
yandi.

¹⁶ Nge, yandi ke katula nge na kati ya manyongo,
samu na kutula nge na kisika ya mbote, ya
kuzuna,
mesa, kisika ba ke vwandisa nge,
yawu ke vwanda ya kufuluka na madya ya kitoko.

¹⁷ Kasi kana nge sala lufundusu ya nge,
nge mosi mutindu bantu ya yimbi,
lufundusu mpe banzengolo yina, ke kanga nge.

¹⁸ Kubika ve ti nkele ya nge sala ti nge seka
Nzambi.

Kubanza ve ti nge lenda sumba Nzambi na
madeso ya bana,
ya ke vwanda yimbi mingi.

¹⁹ Kana nge looka ti ba kwiza sadisa nge,
yawu ke katula nge na mpasi?
Ata nge sadila ngolo ya nge nyonso,
yawu ke katula nge na mpasi?

²⁰ Kutula ve ntima na mpimpa,
kubanza ve ti yawu ke zimbisa makanda ya bantu.

²¹ Sala keba! Kubaluka ve na lweka ya yimbi!
Samu ti bampasi ya nge ke na kunata nge na
yimbi.

Bunene ya Nzambi

²² Ya tsyelika, bunene ya Nzambi ke talanaka na lulendo ya yandi,

wapi mulongisi yina ke longisaka mutindu yandi?

²³ Ya ke na muntu me lakisaka yandi nzila?

Nani lenda tuba na yandi: «Dyambu yina nge me sala kele ve ya kudedama?»

²⁴ Bambuka moyo na kukembila bunene ya bisalu yina yandi me sala.

Bika ti bantu kuyimbila yandi.

²⁵ Bantu nyonso ke talaka yina Nzambi ke salaka, konso muntu ke tadikilaka yawu ntama.

²⁶ Nzambi ke nene, kasi nabunu beto bakula yawu,

ba ke tangaka ve lutangu ya bamvula ya yandi.

²⁷ Yandi ke bendaka mabete ya maza, yina ke kwendaka na zulu mutindu dibungi, yandi ke nokisaka mvula na yawu,

²⁸ matuti ke bikaka ti yawu kubwa, matuti ke mwangisaka yawu na zulu ya mukangu ya bantu.

²⁹ Nani lenda zaba mutindu matuti ke fungukaka, mpe wapi mutindu nzasi ke wakisaka makelele ya yawu na mazulu?

³⁰ Nzambi ke yalumunaka nsemo ya yandi na balweka ya yandi nyonso, mpimpa ke fukaka yisi ya mubu.

³¹ Ni na bima nyonso yina yandi ke fundisaka bantu, yandi ke pesaka madya ya mingi-mingi.

³² Yandi ke bumbaka lusyemo na kati ya maboko ya yandi,
yandi ke tumisaka yawu na kwenda bula kisika yina yandi me kanisa.

³³ Nzasi ya yandi ke zonzilaka nkwizulu ya yandi, bibulu ke lakisaka ti yandi me belama.

37

*

¹ Ni yawu yina, ntima ya munu ke na kutekita, yawu ke na kuningana na kisika ya yawu.

² Beno kuwa, beno kuwa kuningana ya ndinga ya yandi,
mpe kungala yina ke na kubasika na yinwa ya yandi!

³ Yandi ke mwangisaka yawu na mazulu nyonso, mpe lusyemo ya yandi ke bulaka tii na bandilu ya ntoto.

⁴ Mpe kidumu ke wakanaka, bunene ya yandi ke zabakanaka na ndinga ya yandi,
mpe kana ndinga ya yandi me wakana, yandi ke simbaka dyaka ve banzasi.

⁵ Na ndinga ya yandi ya lulendo, Nzambi ke salaka mambu ya ngitukulu,
yandi ke salaka bimangu ya nene yina beto lenda bakula ve.

⁶ Yandi ke tubaka na neze mutindu yayi: Kubwa na ntoto!

Yandi ke fidisaka bamvula ya mutindu na mutindu mpe bamvula ya nene-nene.

⁷ Nzambi ke kangaka bisalu ya bantu nyonso,

samu ti bantu nyonso kuzaba ti ni yandi yidikaka bawu.

⁸ Kibulu ya mfinda ke kwendaka bumbama na kati ya ntadi, yandi ke lalaka na kati ya yinzo ya yandi.

⁹ Kitembo ya ngolo ke katukaka na sude, mupepe ya madidi ke katukaka na node.

¹⁰ Na kiwumunu ya Nzambi maza ya ditadi ke yilamaka, mpe bamaza ya nene ke kangamaka.

¹¹ Yandi ke tulaka mupepe ya madidi na kati ya matuti, yandi ke mwangisaka yawu mutindu balusyemo.

¹² Ni yandi ke zungisaka yawu na balweka nyonso, samu ti yawu kutumama na nyonso yina yandi ke tumisaka bawu, na kati ya yinza mpe na ntoto.

¹³ Nzambi ke fidisaka matuti samu na kusemba bantu awa na ntoto, to samu na kulakisa bawu bumbote ya yandi.

¹⁴ Yobi fungula makutu, kuwa mambu yayi! Dingama samu na kubakula bimangu ya Nzambi!

¹⁵ Nge zaba wapi mutindu Nzambi ke twadisilaka yawu?

Nge zaba wapi mutindu yandi ke basisaka lusyemo na kati ya matuti?

¹⁶ Nge zaba wapi mutindu matuti ke salaka samu ti yawu kubwa ve?

Yina ni bisalu ya ngitukulu ya muntu yina zaba mbote-mbote mambu nyonso.

¹⁷ Nge yina binkuti kele tiya,

ntangu yina ntoto kele ya kudingama na yisi ya
mupepe yina me katuka na sude,
¹⁸ nge lenda sala mutindu yandi na kuyalumuna
muludi ya mazulu,
mpe ti yawu kuvwanda ngolo mutindu kitala-tala
yina ba me yidikila na kisengo?

*

¹⁹ Zabisa beto yinki beto fwana kutuba na yandi,
beto ke zonza dyaka ve samu na kitombe.

²⁰ Kana mu zola kuzonza, ba fwana kuzabisa ntete
yandi?

Ba fwana kuzabisa yandi yawu samu ti yandi
kuzaba?

²¹ Na mpamukunu, ba ke na kutala dyaka ve
nsemo yina matuti me bumba,
kasi ntangu mupepe ke fula, matuti yango ke
katuka,

²² nsemo me katuka na node,
kulezima ya ngitukulu ke na kuzunga Nzambi.

²³ Beto zaba ve wapi mutindu beto ke kuma tii na
sika ya Nzambi-Mpungu.

Yandi kele Nzambi ya nene, yandi ke na ngolo,
yandi kele ya kudedama mpe bunene ya yandi
kele ya kulunga,
yandi ke nyokolaka ata muntu ve.

²⁴ Ni yawu yina bantu fwana kuzitisa yandi.
Yandi ke talaka ve bantu yina ke talaka ti ba ke
bantu ya ndwenga.

MAMBU YA YAVE

¹ Na kati ya kitembo ya ngolo, Yave vutulaka Yobi mvutu yayi:

² «Nge yina ke na kutala ti mambu ya munu kele mambu ya mpamba-mpamba, nge kele nani na kwendaka zonza mambu yina nge zaba ve?

³ Kubama, vwanda mutindu kinwani ya ngolo, mu ke yufula nge byuvu mpe nge ke pesa munu bamvutu.

Nzambi, Mfumu ya ntoto mpe ya mubu

⁴ Wapi sika nge vwandaka ntangu mu vwandaka yidika ntoto?

Zonza yawu kana nge ke na mayela.

⁵ Nge zaba nani sikikaka bandilu?

Nge zaba nani tulaka singa ya kutezila?

⁶ Nge zaba yinki me simbaka makunzi ya yawu? To nani tulaka ditadi ya nsongi,

⁷ ntangu bambwetete ya suka vwandaka yimbila kintwadi na kyese nyonso, mpe ntangu bana nyonso ya Nzambi vwandaka sala milolo ya nsayi?»

⁸ Nani kangaka mubu na myelo, ntangu yawu vwandaka basika na kivumu ya mama,

⁹ ntangu mu salaka ti dituti kuvwanda mutindu kinkuti ya yawu

mpe kitombe ya ngolo mavunga ya yawu?

¹⁰ Mu kwikaka yawu bandilu ya munu, mpe mu tulaka yawu bikangulu mpe myelo.

¹¹ Mpe mu tubaka: «Nge ke suka awa. Nge ke kuma ve tii awa, bimpo ya lunangu ya nge ke suka awa!»

12 Ya ke na kilumbu nge me tumisaka bwisi na kutsya?

Nge me lakisaka nsemo ya kilumbu kisika ya yawu,

13 samu ti yawu kotalana na bandilu ya ntoto, mpe ti bantu ya yimbi kubwa?

14 Na suka-suka, ntoto ke kumaka mbwaki mutindu kibuma yina ba ke yidikilaka mayuki, yawu ke talanaka mutindu kinkuti ya mukembo.

15 Kasi bantu ya yimbi ke kondwa nsemo ya bawu, bawu ke lendaka dyaka ve na kunanguna diboko samu na kunwana.

16 Nge me kumaka tii na kisika yina ke katukaka mubu?

Nge me tambulaka na dibulu yina kele ve na nsuka?

17 Myelo ya kufwa, ba me lakisaka nge yawu?

Nge me talaka nkotolo ya mpewo ya bafwa?

18 Nge me tadikilaka yimeni bunene nyonso ya ntoto?

Zabisa mutindu yawu kele, nge yina zaba yawu, yawu nyonso.

19 Wapi nzila yina ke kwendaka kisika kele nsemo?

Kitombe ke zingaka wapi sika,

20 samu ti nge nata bawu na kisika ya bawu, mpe kuzaba nzila ya kisika yina bawu ke zingaka?

21 Nge zaba yawu mbote, samu ti nge vwandaka me butuka yimeni,

nge yina ke zingaka katuka ntama!

22 Nge me kumaka tii na kibumbulu ya neze?

Nge me talaka kibumbulu ya mvula ya matadi,

²³ yina mu tulaka na lweka samu na bantangu ya mpasi,
samu na bilumbu ya muzingu mpe ya mvita?

²⁴ Wapi nzila ke basikilaka nsemo samu ti yawu kwenda na balweka nyonso,
lweka yina mupepe ya esete ke fulaka na ntoto?

²⁵ Nani ke pesaka maza ya mvula nzila ya kulutula,
nani pesaka nzila na lusyemo mpe kidumu?

²⁶ Samu na kunokisa mvula na ntoto yina me kondwa bantu,
mpe na yinsi ya kuyuma kisika ata muntu kele?

²⁷ Nani ke nokisaka mvula samu na kunwikisa ntoto ya kuyuma,
samu na kumenisa matiti mpe samu na kukulisa yawu?

²⁸ Mvula ke na tata?
Nani ke butaka mabete ya kinoko?

²⁹ Maza ya matadi ke basikilaka na kivumu ya nani?
Nani ke butaka mvula ya madidi ya kulutula yina ke katukaka na zulu?

³⁰ Maza ke kangamaka mutindu ditadi,
zulu ya mubu ke kumaka ngolo.

*

³¹ Nge lenda kukanga ba-Peleyade kisika mosi,
to kufungula basinga yina ke simbaka Oliyone?

³² Ni nge ke basisaka bambwetete na ntangu ya yawu,
mpe ke salaka ti bambwetete ya node yina ba ke bokilaka Uluse ya nene kutambula na bana ya yandi?

³³ Nge zaba misiku ya dizulu?

Nge lenda kuvwandisa luyalu ya Nzambi awa na ntoto?

³⁴ Nge lenda kuzangula ndinga ya nge tii na matuti,

samu ti maza ya mvula kubwidila nge?

³⁵ Ni nge ke fidisaka balusyemo bisika yawu ke kwendaka?

Ni na sika ya nge yawu ke tuba: «Beto bawu yayi?»

³⁶ Nani pesaka ndwenga na ndeke yina ba ke bokilaka ibise?

Nani pesaka susu ya mbakala mayela ya kuswasikisa?

³⁷ Nani lenda sadila ndwenga ya yandi samu na kutanga matuti,

mpe kutengimisa mayuki yina kele na mazulu,

³⁸ samu ti fundu-fundu kunanguka,

mpe yawu kukangama na bikunku ya ntoto?

Nzambi, Mfumu ya yinza ya bibulu

³⁹ Ni nge ke sosilaka nkosi ya nkento mbisi ya kudya,

mpe ke salaka ti bana ya yandi kuvwanda ve nsatu?

⁴⁰ Ni nge ke salaka yawu ntangu bawu ke vwan-daka na kati ya bayinzo ya bawu,

kana bawu me kubama na kubwila kibulu?

⁴¹ Nani ke lambilaka nkwankwa madya ya yandi, ntangu bana ya yandi ke lookaka na sika ya

Nzambi,
mpe ke kwendaka yenga-yenga na kusosa madya?

- 1 Nge zaba wapi ntangu bankombo ya mfinda ke butaka bana ya bawu?
Nge me talaka bankabi ntangu bawu ke basisaka bana na bivumu ya bawu?
- 2 Nge zaba kutanga bangonda ya bivumu ya bawu, nge zaba ngunga ya bawu ya kubuta?
- 3 Bawu ke betamaka, ke butaka bana ya bawu mpe bawu ke vuukaka na bampasi ya bawu ya kubuta.
- 4 Bana ya bawu ke kuzwaka ngolo mpe bawu ke kulaka na ngaanda mpe na kimpwanza, bana ke kwendaka ntama na bamama ya bawu mpe bawu ke vutukaka dyaka ve.
- 5 Nani me pesa kimpwanza na mbuluku ya mfinda?
Nani me fungula singa ya yandi?
- 6 Mu me sala ti yinsi ya kuyuma kuvwanda kisika yina yandi ke zingaka, mpe ntoto ya mungwa kuvwanda yinzo ya yandi.
- 7 Yawu ke na kuseka makelele yina ke na kuwakana na bambanza, yawu ke na kuwa ve kulooka ya muntu yina ke nataka mbuluku.
- 8 Yawu ke na kwendaka tambula na myongo samu na kuzwa madya, yawu ke na kusosa matiti nyonso yina ke ntete ya maza.
- 9 Mpakasa ke ndima na kuvwanda kisadi ya nge? Yawu lenda lutisa mpimpa na mpaka ya bibulu ya nge?
- 10 Nge lenda kukanga mpakasa na singa samu ti yawu sadila nge mukala mosi?
Yawu lenda landa nge na kati ya mukala na nsengo?

11 Nge ke tula kivuvu ya nge na sika ya yawu samu ti ngolo ya yawu ke ya mingi?

Nge ke bika ti yawu kusala kisalu ya nge?

12 Nge lenda tula ntima na yawu, samu ti yawu kuyonzikila nge bambuma na kisika yina ba ke kabulaka bambuma na matiti ya yawu?

13 Mapapu ya ndeke ya nene yina ba ke bokilaka otelise,
ke yalumukaka na kyese nyonso,
kasi bansala ya yawu mpe mapapu ya yawu kele ve mutindu mosi na ya ndeke ya madyanga.

14 Kasi otelise ke bikaka meki ya yawu na ntoto, mpe meki yango ke kuzwaka tiya ya fundu-fundu ya ntoto,

15 yawu me zimbana ti kaka dikulu mosi lenda kunika yawu,
mpe ti kibulu mosi ya mfinda lenda dyata yawu.

16 Yawu ke salaka ntima-ngolo na ntadisi ya bana ya yandi mutindu ti bawu kele ve ya yandi. Yawu ke talaka ve ntima mpasi na kutala ti yawu me sala kisalu ya mpamba.

17 Nyonso yina samu ti Nzambi yiminaka yawu ndwenga,
Nzambi pesaka ve yawu mwa ndambu ya mayela.

18 Ntangu yawu ke telamaka mpe ke kubamaka na kukima,
yawu ke sekaka mpunda mpe kinati ya yawu.

19 Ni nge ke pesaka mpunda ngolo?

To ni nge ke fulusaka yawu mika na laka, mika yina ke pepaka?

20 Ni nge ke salaka ti yawu kwendaka dumuka mutindu dikonko?

Makelele ya yinwa ya yawu ke talisaka boma.

21 Yawu ke bulaka makulu ya yawu na ntoto ya mudimba,

na ngolo nyonso mpe na kyese,

yawu ke tekilaka na mantwala samu na kunwana mvita.

22 Yawu ke sekaka boma mpe yawu ke tekitaka ve, na mantwala ya mbele ya mvita, yawu ke vutukaka ve manima.

23 Nkutu ya madyonga ya yawu ke ninganaka, dyonga mpe dikonga ya yawu ke lezimaka.

24 Na kati ya kondwa kuingila, yawu ke katulaka nyonso na nzila ya yawu,

yawu ke dingamaka ve kana yawu me kuwa muningu ya mpungi.

25 Konso ntangu yina muningu ya mpungi ke wakanaka, yawu ke lookaka mutindu yayi:

«Aa! Telama!» Yawu ke kuwaka nsunga ya mvita ntama,

yawu ke kuwaka bandinga ya bamfumu ya binwani mpe milolo ya mvita.

*

26 Ya kele ni na mayela ya nge ngo-nuni ke dumukinaka?

Ni na mayela ya nge yawu ke talisaka mapapu ya yawu na lweka ya sude?

27 Ni nge ke tumisaka mbemba ya ntinu na kuyuluka na zulu-zulu?

Ni nge ke tumisaka yawu na kutula dizanza ya yawu na zulu ya mongo?

²⁸ Yawu ke zingaka na kati ya matadi mpe ni kuna yawu ke lutisaka mpimpa, matadi yina kele na meno ni yawu kele lukengolo ya yawu.

²⁹ Kuna na zulu, yawu ke tadikilaka mbisi ya yawu, meso ya yawu ke talaka yawu ntama.

³⁰ Bana ya yawu ke kunwaka menga, kisika ke na bamvumbi, ni kuna yawu kele.

40

Mvutu ya ntete ya Yobi

¹ Yave bakaka kinzonzi. Yandi tubaka na Yobi mutindu yayi:

² Muntu yina ke pesaka malongi, yandi lenda meka na kuswanisa Nzambi ya lulendo? Muntu yina ke sembaka Nzambi, yandi lenda kuzwa mvutu ya kuvutula na Nzambi?

³ Yobi vutulaka na Yave mutindu yayi:

⁴ Mu kele kaka kima ya mpamba, wapi mvutu mu ke vutula?

Mbote mu tula diboko na yinwa ya munu, mu vwanda swii.

⁵ Mu me zonza kaka mbala mosi, mu ke pesa dyaka ve mvutu, na mbala ya zole, mu ke bwela ata dyambu ve.

Yobi kele Nzambi?

⁶ Na kati ya kitembo ya ngolo, Yave vutulaka Yobi mvutu yayi:

⁷ Kubama, vwanda mutindu kinwani ya ngolo!

Mu ke yufula nge, nge ke pesa munu mvutu.

⁸ Nge zola kuzonza ya tsyelika ti mu kele ve ya kudedama?

Nge ke na kufunda munu samu ti nge talana
muntu ya kudedama?

⁹ Diboko ya nge kele mutindu mosi na ya Nzambi?
Ndinga ya nge ke dumaka mutindu ndinga ya
yandi?

¹⁰ Kana ya kele ni mutindu yina, lwata nkembo
mpe bunene,

lwata kitoko mpe buzitu mutindu kinkuti.

¹¹ Mwangisa bimpo ya nkele ya nge,
tala bantu nyonso ya lunangu mpe kulula bawu.

¹² Tala bantu nyonso ya lunangu, futika bawu,
kaka na kisika yina, nika bantu ya yimbi.

¹³ Bumba bawu na kati ya fundu-fundu,
kanga bawu na kati ya boloko.

¹⁴ Na yina, munu mosi, mu ke kembila nge,
samu ti kununga ya nge ke salama na diboko ya
nge.

Nguvu

¹⁵ Tala kibulu yina ba ke bokilaka nguvu, mu me
sala mutindu nge,

yawu ke kudyaka matiti mutindu ngombe.

¹⁶ Ngolo ya yawu kele na luketo ya yawu,
mpe mvingu ya yawu kele na musuni ya kivumu
ya yawu.

¹⁷ Mukila ya yawu kele ngolo mutindu sedele,
misisa ya makulu ya yawu kele ya kukangama.

¹⁸ Mikwa ya yawu kele mutindu kisengo ya mb-
waki,

bambanzi ya yawu kele mutindu bisengo.

¹⁹ Yawu kele mbandukulu ya banzila ya Nzambi,

yina me yidika yawu me pesa yawu mbele ya mvita.

²⁰ Matiti yina yawu ke kudyaka ke katukaka na myongo,

kisika ke sakanaka bibulu ya mfinda.

²¹ Yawu ke lalaka na mpewo ya bayinti, yawu ke bumbamaka na miila kisika kele batwandu.

²² Mpewo ya matiti ke bumbaka yawu, bayinti yina kele pene-pene ya nzadi me zunga yawu.

²³ Kana nzadi fuluka, yawu ke nyonga ve, ata ti nzadi ya Yolodani kuyuluka tii na yinwa ya yawu, yawu ke vwanda swii.

²⁴ Ba lenda simba yawu ntangu meso ya yawu kele ya kufunguka?

Ba lenda kanga yawu na mutambu samu na kuto-bola mbombo ya yawu?

Levyatane

²⁵ Nge lenda benda Levyatane na ndoba?

Nge lenda kanga ludimi ya yawu na singa?

²⁶ Nge lenda kotisa yawu twandu na mbombo?

Nge lenda tobola mubanga ya yawu na kisengo yina kele mutindu ndoba?

²⁷ Yawu lenda baka ntangu mingi na kubondila nge?

Yawu lenda zabisa nge mambu na lembami?

²⁸ Yawu lenda sala ngwisani na nge?

Nge lenda baka yawu mutindu mundongo bantangu nyonso?

- 29 Nge lenda sakana na yawu mutindu ba ke
sakanaka na ndeke?
Nge lenda kanga yawu samu ti bana ya nge ya
bakento sakana na yawu?
- 30 Bantu ya mumbungu lenda tekisa yawu?
Bantu ya mumbungu lenda kabula yawu bawu na
bawu.
- 31 Nge lenda tobola mpusu ya yawu na kubula
yawu na madyonga?
Nge lenda tobola yintu ya yawu na kisengo?
- 32 Sombola yawu, nwanisa yawu,
nge ke bambuka moyo mpe nge ke sala dyaka
yawu ve!

41

- 1 Na mantwala ya yawu kivuvu kele kaka
mpamba,
kaka na kutala yawu muntu ke kubwa?
- 2 Muntu ve ke na kibakala na kusombola yawu,
nani lenda kutedimina munu?
- 3 Nani defisaka munu samu ti mu vutula yandi
yawu?
Awa na ntoto, bima nyonso kele ya munu.
- 4 Mu ke vwanda ve swii na yina me tadila nzutu ya
yawu,
na ngolo ya yawu mpe na kitoko ya nzutu ya
yawu.
- 5 Nani katulaka kinkuti ya yawu?
Nani lenda kota na kati-kati ya mibanga ya yawu?
- 6 Nani fungulaka myelo ya yinwa ya yawu?
Meno ya yawu ke pesaka nsisi!
- 7 Makalu ya yawu kele ya kuvukana yawu na
yawu na mukongo ya yawu,

yawu kele mutindu binwanunu yina ke kebaka
nzutu yina kele ya kuvukana na ngolo
nyonso.

⁸ Ya kele ya kukangama yawu na yawu,
mupepe lenda kuluta ve na kati-kati ya yawu.

⁹ Yawu ke ya kukangama yawu na yawu,
yawu me simbasana mpe yawu lenda kabuka ve.

¹⁰ Yinwa ya yawu ke basisaka nsemo,
meso ya yawu ke mutindu nsemo ya suka-suka.

¹¹ Tiya ke basika na yinwa ya yawu,
milaka ya tiya ke basika na yinwa ya yawu.

¹² Mulinga ke basika na mbombo ya yawu,
mutindu nzungu ke na kutoka na tiya.

¹³ Kiwumunu ya yawu ke namisaka makala,
milaka ya tiya ke basikaka na yinwa ya yawu.

¹⁴ Ngolo ke zingaka na kati ya laka ya yawu,
boma ke tekilaka na mantwala ya yawu.

¹⁵ Binama ya nzutu ya yawu kele ya kuvukana
kisika mosi,
yawu me kangama na yawu, yawu lenda
kuningana ve.

¹⁶ Ntima ya yawu kele ngolo mutindu ditadi,
ngolo mutindu ditadi yina ba ke nikaka bam-
buma.

¹⁷ Ntangu yawu ke telamaka, bayina me lutila na
kibakala ke tala boma,
mpe samu na boma bawu ke kima.

¹⁸ Samu na muntu yina ke belama na yawu, mbele
ya mvita ke sala kima mosi ve,
ya vwanda dyonga, dikonga, mpe kinwanunu
yina ke kebaka nzutu.

19 Yawu ke talaka kisengo mutindu matiti ya kuyuma,

kisengo ya mbwaki kele mutindu yinti ya kubola.

20 Dyonga ke talisa yawu boma ve,
yawu ke talaka matadi ya kizukumununu
mutindu matiti ya kuyuma.

21 Yawu ke talaka kikonkoto mutindu matiti ya kuyuma,

yawu ke sekaka makelele ya dikonga.

22 Kivumu ya yawu kele na bansonso yina ke na meno,

yawu kele mutindu sengo yina yawu ke bendaka na ntoto.

23 Yawu ke tokisa yisi ya mubu mutindu nzungu,
yawu ke kitulaka mubu na mbwata ya mananasi.

24 Na manima ya yawu, yawu ke bikaka nzila yina ke lezimaka,

dibulu yina kele ve na nsuka me kuma mpembe
mutindu bansuki ya kiboba.

25 Awa na ntoto yawu kele ve na ntwadisi,

yawu yilamaka samu na kusalaka boma ve.

26 Yawu ke talaka nyonso yina ke ya kuzangama,
yawu kele ntinu ya bibulu yina me lutila lulendo.

42

Mvutu ya zole ya Yobi

¹ Yobi vutulaka na Yave.

² Mu zaba ti nge ke na lenda na mambu nyonso,
mpe ata muntu lenda kabikisa yina nge zola kusala.

³ Nani yina ke na kutuba kondwa mayela, mpe lenda bumba mambu yina mu me kanisa na kusala?

Ni yawu yina, mu me zonza kondwa kubakula, mambu ya ngitukulu yina me lutila munu mpe yina mu zaba ve.

⁴ Kuwa, mulemvo ya nge mu ke zonza, mu ke yufula nge mpe nge ke pesa munu mvutu.

⁵ Dikutu ya munu kuwaka mambu yina ba zabisaka munu na yina me tadila nge, kasi ntangu yayi, disu ya munu me tala nge.

⁶ Ni yawu yina mu me bika na kulanda mambu yina mu tubaka, mu me nyonga samu na yimbi ya munu na zulu ya fundu-fundu mpe bombi.

Yave vutulaka Yobi mutindu yandi vwandaka

⁷ Na manima ya kuzonza na Yobi, Yave tubaka na Elifaze mu-Temane: «Mu kele na nkele samu na nge mpe na bandiku ya nge zole, samu ti beno me zonzila ve samu na munu na dede, mutindu me sala Yobi, kisyelo ya munu.

⁸ Na ntangu yayi, beno baka bangombe nsambwadi ya mbakala mpe mameme nsambwadi ya mbakala, beno kwenda na sika ya Yobi, kisyelo ya munu. Beno pesa Munkayulu ya Kuyoka samu na beno mosi. Yobi, kisyelo ya munu, ke sambila samu na beno. Mpe samu na luzolo ya munu na yandi, mu ke semba beno ve mutindu kele kitezo ya bulawu ya beno, samu ti beno me

zonzila ve samu na munu na dede, mutindu me sala Yobi, kisyelo ya munu.»

- ⁹ Elifaze, mu-Temane, Biledade, mu-Suyi, mpe Sofale, mu-Naama, kwendaka. Bawu salaka mutindu Yave zabisaka bawu, mpe Yave ndimaka na mbote nyonso lusambulu ya Yobi.
- ¹⁰ Yave vutulaka Yobi mutindu yandi vwandaka ntete. Ntangu Yobi sambilaka samu na mpangi ya yandi, Yave pesaka na Yobi kitezo ya bambala zole yina yandi vwandaka na yawu ntete.
- ¹¹ Ba nkazi nyonso na bibusi nyonso ya Yobi, mpe bankundi ya yandi nyonso kwizaka tala yandi. Bawu kudyaka kintwadi kuna na yinzo ya Yobi. Bawu lakisaka kyadi ya bawu mpe bawu kindisaka yandi samu na bampasi yina Nzambi talisaka yandi. Mosi na mosi na bawu pesaka yandi dikabu ya palata mosi mpe mulunga mosi ya wolo.
- ¹² Yave sakumunaka nsukunu ya Yobi kulutula mbandukulu. Yandi kuzwaka mafunda kumi na yiya (14 000) ya mameme na bankombo, mafunda sambanu (6 000) ya basamo, mafunda zole (2 000) ya bangombe ya mbakala mpe fundamosi (1 000) ya bambulukulu ya nkento.
- ¹³ Yandi kuzwaka bana nsambwadi ya babakala mpe tatu ya bakento.
- ¹⁴ Yandi pesaka mwana ya kento ya ntete nkumbu Yemima, ya zole nkumbu Ketsya, ya tatu nkumbu Kelene-Puke.

- 15 Na yinsi nyonso, ya vwandaka ve na bakento ya kitoko mutindu bana ya Yobi. Tata ya bawu pesaka bawu kikunku ya mvwilu kintwadi na bankazi ya bawu.
- 16 Yobi zingaka dyaka nkama mosi na bamvula makumi yiya (140), yandi talaka bana ya yandi mpe bana ya bana ya yandi tii na mbandu ya yiya.
- 17 Mpe Yobi lutisaka bamvula mingi na buboba ya yandi.

Mambu ya Nzambi
The Holy Bible in the Kitoba language of Congo
Bible entier en Kituba de Congo-Brazzaville

copyright © 2025 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kituba)

Contributor: Wycliffe USA

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025

a854b3e0-daa0-5e79-9026-5b48865cc4ea